

134

1/2 ca

SS.

BISEROJLA

JASNA VILA

BAJKA IZ POSTOJNSKE PEČINE

SPEVAL

IVO IVANOVIČ BUČAR

LJUBLJANA

TISKALA IN ZALOŽILA KLEINMAYR & BAMBERG

1898

Vse pravice so pisateljeve.

Beseda

Svojemu odličnemu prijatelju i blago-
naklonjeniku, blagorodnemu gospodu

Bogdanu Konstantinoviču Liseviču

carsko-ruskemu konzulu i državnemu sovetniku,
vitezu reda sv. Vladimirja itd. itd.

v znak poštovanja i udanosti daruje spev

Ivo Ivanovič Bučar.

Beseda.

... . Se nikoli peti ne silim,
Ne «kujem» pesmij, kovanih ne «pilim»,
Jaz pojem samo, da si lajšam srcé.

Boris Miran.

I ne lažem! Videl sem Postojnsko pečino v onej pomladnej dobi življenja, ko duša človeška še nij okovana v trde okove želj, računov, naklepov i sebičnosti, marveč — slobodna i nevina — uživa vsako lepoto: gledal sem pečino v letih mladosti! Veličanstvena krasota i opojni čar podzemnega carstva tega naredila sta na mlado mi mešto tako globok utis, da se o njem nij navduševal le mladenič-sanjač, marveč tudi še mož, zrel i prepečen; i sedaj, ko polahko vže nastopa doba spominov, doba posnetkov i obračunov, — kdo se bo čudil, da nisem mogel odoleti, i da sem poskusil v «Biserojli» dati čutom oduška, a slikam izraza?

Kakor pa začetne črke ljubimkinega imena, ki si jih urezal v sočno skorjo mladega drevesca, z drevescem rastejo i raztegajo se, v tem pa izgubé prvotno lepo obliko: tako — rekel bi — z mlado je mešto rastel tudi ta lep utis, i narastel je do ove obširnejše slike; — seveda, za ceno prvotne lepote svoje.

Ali, kaj hočemo? Tako nam je sojeno!

Morda je pa v tej sliki vendar še tu i tam ostala po koja sragica, ki bi bila v stanu, osvežiti mehko srce? Morda se bo našel Slovenec, ki bo — pročitavši jo — to knjigo zaprl očiljen i razvedren? Ne morem verjeti, da ne! I zato, i v to ime:

Najte ga, dragi Slovenci, ta skromen spev skromnega pesnika!

I sedaj le še nekoliko stvarnih objašnjenj!

Rabim pogosto izraze, ki se pri nas kaj redko, v srbo-hrvaščini pa obično nahajajo; rabim jih iz dveh povodov: prvič, ker so se tu i tam bolje prilegali misli i dikciji, ali pa meri i stihu; drugič pa, i poglavito, ker v obče menim, da bi bilo jako koristno za razvoj našega jezika, ako bi se — kolikor moči — bližali južnim svojim bratom, katerih je jezik nad vse krasen, čudno obilen, i tako slikovit, da je za pesem najprikladnejši jezik na svetu. A, na posled, ti so izrazi po korenu i od starine vendar le naši! Samo odvadili smo se jih — na žalost i škodo našo!

O takih izrazih, i dalje o nekih imenih iz zemljepisa, zgodovine i prirodoslovja, dodal sem mal slovar, ki bo menda zadosti.

Vpleteno je v pesem dokaj slik iz staroslovenskega bajeslovja. Žalibože, pri nas je ta poetična naša dedovina kaj malo znana, i zato sem tudi o njej dodal kratek črtež, vsaj toliko,

da se posamezni liki v obče obeležijo, i da se spev more gladko čitati i razumeti.

V devetnajstjej glavi poskusil sem dati sliko najbolj znanih i najlepših delov Postojnske pečine i njenih kapnikov, ki v dotičnem slovstvu imajo svoja stalna, rekel bi simbolna, imena; teh sem se imen, kolikor mogoče, držal, i menjal sem jih le v onih redkih slučajih, kjer bi bila anahronična v obziru na predmet pesmi; dodal sem pa vsakrat objašnjenje pod tekstom.

Kdor Postojnske pečine nij videl, mogel i moral bo seveda sprejeti le površen utis od teh slik; komur je pa pečina znana, temu se tukaj poveda, da je red posmatranja sledeči:

Od *«čarobnega vrta»* i *«gore Kalvarije»* k *«Feršiničičevej jami»*, od tod do *«Belvederja»* i *«Plutonovega kraljestva»*, pa zopet od *«Belvederja»* po *«Fran-Josipa i Felisavete jami»* do *«groba»*; od *«groba»* v *«Ferdinandovo jamo»* do *«Ribjega trga»* i nazaj do *«groba»*; potem pa naravnost do *«velike dvorane»*, odnosno do ponora Pivkinega.

A sedaj v Vilingrad!

V Belemgradu, 31. velikega travnja 1897.

Pisatelj.

I.

Pristop.

Kar so Višnjemu nebesa,
Kar vesoljnost je pogledu,
Solncu, kar so zvezd koleasa,
I kar svet je zvezdogledu;

Kar človeškemu je rodu
Naše zemlje površina,
Kar plemenu i narodu
Zavičaj i postojbina;

Kar zamorcu kraji vrela,
Hladni kar so belokožcu,
Bogatašu dvori beli,
I kar kočja je ubožcu;

Kar vladarju je država,
Vojvodi kar bojna slava,
Kar je veda učeniku,
I kar vera svečeniku;

Kar jelenu je ravnina,
Bistra voda ribicam,
Sinji zrak kar tičicam,
I zverini kar planina;

Kar očetu je družina,
Blagodaren gled od sina,
I kar sinu je roditelj,
Blagi otec, pokrovitelj;

Kar odojčeta telesu
Mleko materine dojke,
Majkinemu kar ušesu
Otročičeve zapojke:

Vse na zemlji i na svetu!
Sreča, raj, blagó, milina!
To Slovencu po zavetu
Miljena je domovina.

Božja mu je carevina,
I vesoljnost, i družina,
Zemlja, kočá i država,
I nauka, vera, slava.

* * *

Milo tlo te mile Krajne!
Evo: Sin ti pesem poje.
Pesem čarobije tvoje,
I nekdačnosti ti bajne.

* * *

Sproti silnega Nanosa,
Ki od vrele jugovine
Plodne brani pitomine
Mojega rodú i ponosa ;

Na osornem pragu Krasa,
Zemlje tožne, krševite,
Izsušene, kamenite,
Brez drevesca i brez klasa,

Kjer je Atila razsajal,
Kjer je meč i ogenj rajal,
Kjer je Mlečan šumo kosil,
Kosil jo je — i pokosil ;

V zemlji, kjer je besna Fur'ja
Nečlovečnosti divjala,
I v spomin kjer britka burja
Do dandanes je ostala :

Tam, v sosedstvu brata Čiča,
Gubava i osivela
Protí nebu zaštrlela
Ostra glava je Soviča.

Ostra glava je Soviča
Stara knjiga, nečitana,
Oporoka poštovana,
Starodavnih časov priča !

Spomenik je iz sive dobe
Narodnega velikana
Ljutovida domobrana,
Osvetnika tuje zlobe!

Spomenik od Samka carja,
Sokola z Vogastograda,
I mogočnega Vsevlada,
Nad Sloveni gospodarja.

Pod Sovičem Pivka reka,
Voda mirna, i pokojna,
Tiha se, i samosvojna
Z juga na polnoč odteka

Mimo mnogega gradišča
Naših dedov i očakov,
Pored mnogega bojišča
Starodavnih teh junakov,

Ki so cenili visoko
Blagorodno svoje pleme,
Niso — kakor mi — globoko
Klanjali slovensko teme!

Svojo kri so plemenito
Le za kri prodajali,
I na bojnem polju sito
Tuje se napajali!

Ki so branili do smrti
Ono zemljo krševito,
I — ko na pobožnej žrtvi —
Zanjo mrli ponosito!

Kršna zemlja, izsušena!
Brez drevesca i brez klasa! —
Ali njim prepolna krasa,
I nad vse, nad vse ljubljena!

Kje so, dedje, vaši meči?
Vaša srca, vaš ponos?
Grenko — al' je treba reči:
Danes samo lep zanos!

Bajna doba naših dedov!
Daljne zore svit megleni
V živopisanej kopreni
Bujnih slik iz drevnih sledov!

Ko božanstvena podoba
V medlem vonju od tamjana!
Ko mladika iznad groba,
S svežim čarom obsijana!

* * *

Zora križa i krščanstva
Našim dedom nij sijala;
Božja so stvarjenja spala
V sivej megli še poganstva;

Sanjala o pravem Bogu,
Ali niso ga poznala,
Marveč v šumi so i v logu
Drugim bitjem darovala:

Bitjem bujne domišljije
Naroda nedolžnega,
I srca bogatega,
Ki zaklade v sebi krije.

Tu stojé drevesa sveta
I od kamena žrtvišča,
Tihi hrami i svetišča,
S svetim strahom zaodeta;

Tam v tajanstvenej kopreni
Svetih ognjev i kadiva
Sohe, i kipi dragoceni
Iz bogatega gradiva:

Mrtvi kipi i podobe!
Les, i kamen, i kovina!
Prazna vera!? Bajevina!
— Da! Za nas! Za naše dobe!

Ali njim so žive bile!
Žive, svete i mogočne!
Poštovane višnje sile!
Pokroviteljice močne!

Kajti svetli rod Slovena
Od prastarega korena
Vedno bil je nežne čudi,
I pobožnih, nežnih grudij!

Nad bogovi bog Triglava,
I najvišjega iz Nava,
Na planinah so častili,
I s tamjanom mu kadili;

A nebeškemu Svarogu
V tihem gozdu so i v logu
Plod i sadje darovali,
I koljivo žrtvovali;

Svetovid pomlad i leto,
Jesen, zimo odreduje,
I bodočnost prorokuje,
I kar je nerazodeto;

Krilat konj Peruna nosi,
Z znojem svojim zemljo rosi,
Iz kopita žarka iskra
Treska, svita se i bliska;

Daždbog sipa izobilje:
Njivi i polju zlato žito,
Drevju sadje sokovito,
I poljani sveže bilje;

Na ledini, senožeti
Velesa so poštovali,
Od njegove blagodeti
Drobne jagnjiče mu klali;

Radegost vrlino sveto,
Gostoljubje nagraduje,
Blagi Lelj srcé uneto,
I ljubezen utehuje;

Davor zove na bojišče,
Ter na boj junake vodi,
Besni Stribog v vetru vrišče,
Resni Prov pravico sodi;

I Usod, ki vedno bdi,
I beleži tok življenja:
On deli solzé trpljenja,
I solzice radosti;

A Dodon, nebá gromovnik,
Tuli i grmi v višini,
I Trjas, svetá grozovnik,
V črnem brezdnu i v pečini;

Kurent vlada dobre volje,
Kjer se tolsti oven kolje,
Kjer se rujno vino pije,
I po sviru kolo vije;

Kres pozdravlja svet prijazno,
Ter okó nebes odpira,
Ali črni Ved zalazno
Često z mrakom je zastira;

V mladem solncu tiha bleda
Krotko se budi Koleda,
Urno Vesna jej sleduje,
I priroda oživljuje;

Od Devane zlatolase,
I Dodole oblačice,
Klijejo bogate klice,
I zoreva rodno klasje;

I priplava bela Lada,
Krasna Cveta i Živana,
I nad srečnimi zavlada
Mati bujnih src, Leljana;

Ali turobna Morana,
I posestrima jej Mira,
Ko so trudna i zaspana
Posteljice jim prostira;

Vse je duša, vse živi!
Dejstvuje i beseduje!
Srečno bitje, koje čuje!
Blaženo, ki govori!

Po dobri žuboreva
Sladka pesem Ravijojle,
A s planine jej odmeva
Zvonka klika Gorovojle;

V hladnej vodici ponoči
Brodijo Brodarice,
V tihej siromaka koči
Vidajo Vidarice;

Rojenica prorokuje,
Čatež siromaka goji,
Vetrogonja zarekuje,
Volkodlak s krvjo se doji;

A Malik, ko blaga Zduha,
Ki z nebeškimi druguje,
Siromaku daje kruha,
I zaklade pokazuje;

Na kolovratu predivo
Torklja prelji zamotava,
Glodež jo pa oglodava,
Kedar prede premarljivo;

Divi, Zmaji i Pozoji,
Trdoglav, Poludnice,
Netek, Škrat i Krvodoji,
Jagababa, veščice!

Mrtvi kipi i podobe!?
Les, i kamen, i kovina!?
Prazna vera! Bajevina!?
— Da! Za nas! Za naše dobe!

Ali njim so žive bile,
Žive, svete i mogočne!
Poštovane višnje sile!
Pokroviteljice močne!

Vse je duša, vse živi!
Dejstvuje i beseduje!
Srečno bitje, koje čuje!
Blaženo, ki govori!

Kje ste? časi Samka carja,
Sokola z Vogastograda!
Kje si? Svetlobojna zarja
Večno živa, večno mlada!

Bajna doba naših dedov!
Daljne zore svit megleni
V živopisanej kopreni
Bujnih slik iz drevnih sledov!

Ko božanstvena podoba
V medlem vonju od tamjana!
Ko mladika iznad groba,
S svežim čarom obsijana!

* * *

Ali — to je dobo gledal
Kršni Sovič! Ter iz nje mi —
Starih časov svedok nemi —
Čudno bajko je povedal.

— 24 —

II.

Postojna.

Sproti sinjega Nanosa,
Ki od vrele jugovine
Plodne brani pitomine
Mojega rodú i ponosa,

Na vršiču, na Soviču,
Kjer je gnjezdo sokol tiču,
Zidina je starodavna:
Grad Postojna veleslavna.

Zidina, sedaj razsuta,
Onih krajev nekedaj
Bila je ponos i sjaj!
Grad je bila knez Boruta!

Tu je Borut brusil meče,
Bojno kopje, buzdovan,
Čilega konjiča pleče
S sedlom sedlal mnog je dan;

✓
Cesto ga je po ledini
Poskočito razigraval,
Vežbal v skoku ga, v hitrini,
Ter do pene utrkaval;

Vroče ga navajal bitke,
Sulice i sablje britke,
I železa, i žveketa,
I sovražnih konj peketa.

Gostil je prijatelje
S koritnjakom iz doline,
Poštoval je viteze,
Viteze i njih vrline;

Pokroviteljem plemena
Svojega je daroval,
Ter pobožno njih imena
Vsak je dan imenoval.

A Darinka, domačica,
Na Postojni stolpanica,
Viteza je sokolila,
I srcé mu je hrabrila;

Z umnim redom govorice
Dušo mu je čilila,
S presnim oljem pa mišice
Vsak mu dan mazilila;

Tenke mu je pesmi pela
Pri kolovratu sedé,
Ter snežene je roke
Mu okoli vrata plela;

Grčila i objemala,
Ljubila i celivala,
Pa o njem se omilila,
Ter mu hčerko je povila.

Hčerko! — Rosno kapljico!
Kakor brstič na liljanu,
Kakor miris na tamjanu,
Kakor zvezdano nebo!

Lada jo je obdarila
S svojim likom čarobnim,
I bogato okitila
S svojim krasom solnčanim!

Srečna mati jo zibala,
Ter jej tiho prepevala:
«Hčerka, čedo, detence!»
«Drobno moje kolence!»

«Radost moja, Dragomila,»
«Mojega življenja cvet!»
«Lepši, nego Jasna Vila,»
«Slajši, nego njen pogled!»

Ali v dverih o podboju
V resno-strogem se pokoju
Tri prikažejo device:
Tri sestrice, Rojenice!

V bele haljine odete,
Dolгих las, i vitkostasne,
Čelo mirno, ustne svete, —
Tihe, resne i počasne:

Prišle so, da sodijo
Drobno dete, krotko speče,
Ter da mu odredijo
Ali sreče, al' nesreče.

V levej roki suha trska
Smolovita jim gori,
Plamen žolto plapoli,
I utripa se, i prska:

Ogenj je to časobrojni
Tega mladega življenja,
I beleži rok mu dvojni:
Uro rojstva i umrenja.

A, ko jih je upoznala,
Trpka groza ženo strese,
Pbledé jej lica zala,
I oči jej nasolzé se:

«Navska bitja, Rojenice!»
«Milost! To mi je jedino!»
«Sladko čedo materino!»
«Oj po milosti, sodnice!»

«Nežna so ta ramena,»
«Kakor biljka od kovilja!»
«Naj Usod jim ne pošilja»
«Preobilo bremena!»

«V čast Svarogu sem rodila,»
«V čast Perunu jo povila,»
«Ladi sem jo posvetila,»
«I Leljani zarotila!»

«Radost moja, Dragomila,»
«Mojega življenja cvet!»
«Lepši nego Jasna Vila,»
«Slajši nego njen pogled!»

Oj! Da je po materinej
Vročej želji i molitvi,
Lahko bilo bi soditvi,
Lahko hčerki Darinkinej!

Al' Usod, ki vedno bdi,
I beleži tok življenja,
On deli solzé trpljenja,
On solzice radosti!

Beseduje prva deva:
«Okitila jo je Lada;»
Naj probrsti, naj cveteva»
Kakor Lada, večno mlada!»

Sladka struja mater strese,
Velja radost jo prošine,
I oči jej nasolzé se;
Ne od groze! — Od miline!

Beseduje druga deva:
«Kakor brstič na liljanu,»
«Kakor miris na tamjanu,»
«Majki srce naj ogreva!»

A Darinka? — Oj, Darinka!
Ustnice jej šepetajo,
Prsi dihati ne dajo,
I v očesu nij utrinka!

Ali tretja beseduje:
«Tri so sestre Rojenice,»
«Bog Usoda poslanice!»
«Tretja sestra završuje!»

A od matere podoba
Kamenena je postala,
Kakor da je baš iz groba,
I od mrtvih da je vstala!

Zglednejo se Rojenice,
Bog Usoda poslanice,
Zibelki pristopijo,
Ter otroku sodijo:

«Majke radost, Dragomila,»
«Njenega življenja cvet!»
«Tebi sodi Jasna Vila,»
«Jasna Vila i njen pogled!»

Tiho se priklonijo,
Trske ugasnejo goreče,
Dete probudijo speče,
Ter v nevid izginejo.

A od matere podoba
Kamenena je ostala,
Kakor da je baš iz groba,
I od mrtvih da je vstala,

Kajti neka stara priča
O Rojenicah beleži,
Da je tretje glas najtežji
Za osodo otročiča!

Jadna mati! Solzna žena!
Oj, v nesrečo je rojena!
S truplom črviča pokriva,
I s solzami ga poliva.

«Majke radost, Dragomila,»
«Mojega življenja cvet!»
«Tebi sodi Jasna Vila,»
«Jasna Vila i njen pogled!»

— 24 —

III.

Slavinsko gradišče.

Pod Nanosom Pivka reka,
Voda mirna i pokojna,
Tiha se, i samosvojna
Z juga na polnoč odteka.

Mimo mnogega gradišča
Naših dedov i očakov,
Pored mnogega bojišča
Starodavnih teh junakov;

Poleg Pivke gor' na steni,
Ko perunika v zeléni,
Grad se beli i dvorišče:
Drevno Slavinsko gradišče.

Trdno gnjezdo na mejniku
Sred' napadov i viharjev,
Ali čvrsto na braniku
Sred' petero kolobarjev!

Prvi kolobar so rovi,
Jame, jarki i jaruge,
I široke vodne struge
Z vrtoglavimi bregovi;

Drugi kolobar so plati
I nasipi so visoki,
Strme steze, krivi poti,
Klanci, žlebi, vodotoki;

I obori, jezi, preske,
I zagate, i soteske,
Kolja čestoredni sloji,
V kolju od prstí naboji;

A četrti kolobar
Strme stene i zidovi,
Trdni stolpi i gradovi,
I mostovi na udar;

Ali peti kolobar,
To so na gradišču borci:
Ljuti borci, čudotvorci,
I — Slavinski gospodar!

Oj gradišče ti Slavinsko!
Dedovina stare slave!
Živo slovo ti starinsko
Iz nekdanosti krvave!

Na okopih i zidovih,
I v globokih tvojih rovih
Mnoga glava je ostala,
Mnoga duša izdihala!

Tod so legije Rimljanske
Vroče bojevale boje,
Čete Fruške i Germanske
Krhale orožje svoje!

Tod so Huni i Avarji
Vse, kar živo, gonobili,
Tod Vandali, Longobardi
V južne zemlje se drvili!

Le zapitajte Klotarja,
Fruških Nemcev gospodarja,
I avarskega Hagana,
Krvolokega Bajana!

Al', ko da je oporoka
Od nekdanjih gospodarjev,
Od napadov i viharjev
Brani te jeklena roka:

Roka trda, roka kruta,
Roka starca Borivoja,
Žejne sablje, krvodoja,
I župana knez Boruta.

Tudi on je brusil meče,
Bojno kopje, buzdovan,
Sedlal tudi mnog je dan
Čilega konjiča pleče;

Vroče ga navajal bitke,
Sulice i sablje britke,
I železa i žveketa,
I sovražnih konj peketa.

Gostil je prijatelje
S koritnjakom iz doline,
Poštoval je viteze,
Viteze i njih vrline;

Pokroviteljem plemena
Svojega je daroval,
Ter pobožno njih imena
Vsak je dan imenoval.

A Kosara, županica,
Na gradišču stolpanica,
O njem se je omilila,
Ter mu sinčiča povila.

Sinka! — Hrastovo korenče!
Vitkega jastrebčiča!
Sinka! Vitežko prvenče!
Sivega sokolčiča!

Lelj mu dal je ljubko lice
I pogleda krotke žarke,
Ali Davor žile jarke
I železne mu mišice.

Srečna mati ga zibala,
Ter mu tiho prepevala:
«Sinko, Gojko, detence!»
«Ljubko moje kolence!»

«Ko dorasteš, moja slava,»
«Vitezov, junakov kras!»
«Silen, kakor bog iz Nava,»
«Ko grozovnik bog Trjas!»

A ko so prišle device,
Tri sestrice Rojenice,
Srečna mati jih prosila,
Naj mu sreča bode mila:

«Navska bitja, Rojenice!»
«Milost! To mi je jedino!»
«Sladko čedo materino!»
«Oj, po milosti, sodnice!»

«Tudi hrastovo mladico,»
«Dokler nežna je i mlada,»
«Vetra kruta moč nadvlada,»
«I upogne jej glavico!»

«V čast Svarogu sem rodila,»
«V čast Perunu ga povila,»
«Davorju ga posvetila,»
«I v Trjasa zarotila.»

«Al' naj bo tud' meni v radost»
«Mojega telesa mladost!»
«Naj mi — oj tako sodite —»
«Sladi prsi ponosite!»

«Ko doraste, moja slava,»
«Vitezov, junakov kras!»
«Silen, kakor bog iz Nava,»
«Ko grozovnik bog Trjas!»

Verujte, po tem načinu,
I po majkinej molitvi,
Lahko bilo bi soditvi,
I Kosarinemu sinu!

Al' Usod, ki vedno bdi,
I beleži tok življenja,
On deli solzé trpljenja,
On solzice radosti!

I prozbori prva deva,
I za njo glagoli vtora,
A od vedrega govora
Majki srce se ogreva;

Ali tretja beseduje:
«Tri so sestre Rojenice,»
«Bog Usoda poslanice!»
«Tretja sestra završuje!»

A od matere podoba
Kamenena je postala,
Kakor da je baš iz groba,
I od mrtvih da je vstala,

Kajti neka stara priča
O Rojenicah beleži,
Da je tretje glas najtežji
Za osodo otročiča!

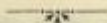
Zglednejo se Rojenice,
Bog Usoda poslanice,
Zibelki pristopijo,
Ter otroku sodijo:

«Ko dorasteš, njena slava,»
«Vitezov, junakov kras!»
«Tebi sodi bog iz Nava,»
«Sodi grozni bog Trjas!»

Tiho se priklonijo,
Trske ugasnejo goreče,
Dete probudijo speče,
Ter v nevid izginejo.

Jadna mati! Solzna žena!
Oj, v nesrečo je rojena!
S truplom črviča pokriva,
I s solzami ga poliva!

IV.

Vračara.

Na Soviču, na Postojni,
Kakor val za valčekom,
Nižajo se na okom
Hitri dnevi, nepostojni.

Dá! Baš kakor val potoka
Niža se i prevrščuje,
Teče brez mirú, brez roka,
I nikdar ne dovršuje:

Z dneva v dan, iz leta v leto,
Nedovršno, nezačeto,
Nit odvija se brezmejna
Tega čudnega življenja!

Evo! Oni na Postojni
I na Slavinskem gradišču,
Niso mrtvi na grobišču,
Niso »rajni« nit' »pokojni«!

Živi so! I tu med nami!
I mi ž njimi govorimo!
Premda mislimo v zamami,
Da le samo mi živimo!

Prazna vera! Kako more,
Ako živ nij, govoriti?
Kako stvarjati vzore?
Kako srca nam topiti?

«V duhu!» mi porečeš, je-li?
— V duhu! Ali reci mi,
Da-li nismo tudi mi
V duhu njihovem živeli?

Saj so tudi oni znali
Sladko misliti v bodoče!
Pa da vnuke v nas cvetoče
Niso si obrazovali?

Nismo v duhu jim živeli
Kakor v našem danes oni?
I kaj so nam prizadeli
Let tisoči i milijoni?

Čas je laž! I siva mrena,
Ki resnico nam zastira;
Ali: Duh živi! Prodira!
Padla je pred njim koprena!

* * *

Ali dalje! — Na Postojni,
Kakor val za valčekom,
Nižajo se na okom
Hitri dnevi, nepostojni.

Gora v pomladanskem krasu
Mnogokrat je prolistala,
I poljana v zlatem klasu
Mnogokrat je proklasala;

Gore pa najlepši kras,
I poljane zlati klas:
Dragomila Jagodica,
Knez Boruta jedinica!

Kakor klica je proklila,
Ko mladika se razvila,
Kakor brstič probrstela,
I ko cvetka procvetela!

I ko so se obnovili
Kresovi petnajsti krat,
Solnčni žarki obrnili
So se trideseti krat:

O Rojenicah je mati
Brižno jela razmišljati,
Ki so čudno govorile
O soditvi Jasne Vile.

Čula je za vračaro,
Vrlo pametno starico,
I uslužno pomočnico,
Kedar preti kako zlo;

Da je žena vidovita,
Ki nikdor je ne oblaže,
Vse uroke zna i vraže,
I vsa bilja lekovita;

Zánjo se je govorilo,
Da nemušči jezik zna,
Da je vetrogonjica,
I da ve za vsako Vilo,

Koja je Vidarica,
Koja-li Zagorkinja,
Da-li je Brodarica,
Ali pa Planinkinja?

A Darinka zbere žene,
Stare, mlade — vse poštene,
Pa i ono starko velo,
I povabi jih na prelo;

I na preslicah predivo
Suka, suka se marljivo,
Kolovrati ropotajo,
Prelje živo žlobodrajo,

Pripovedajo si bajke,
Gatke, pravljice i basne,
Ter ugibajo uganjke
Do ponočne ure kasne.

Kneginja pa, tiha, bleda,
Velej starki govori,
Ter v uhó jej dopoveda
Kaj nemilo jo skrbi,

Ter jo prosi objasnila
Rojeničinih besed:
«Tebi sodi Jasna Vila,»
«Jasna Vila, i njen pogled.»

Vračara poslušá pazno,
Kar jej žena govori,
Krat veselo, krat bojazno
V čelo jej upre oči;

I zamisli se globoko,
I pobožno zamiži,
Ter koščeno desno roko
Si na čelo položi;

«Jaz sem», reče, «vidovita,»
«Marsikaj nad druge vem,»
«I kdor verno me upita,»
«Dragovoljno mu povem.»

«Često Vilam na vodici»
«Bele prala sem nogé,»
«Čestokrat jim na glavici»
«Zlato pletla sem lasjé!»

«Vem za pevko iz višine,»
«Oblačico Ravijojlo,»
«Vem za svetlo Biserojlo,»
«Jasno Vilo iz pečine!»

«Oblačica Ravijojla»
«Dušo sodi i dobroto,»
«Lica čar pa, i krasoto»
«Jasna sodi Biserojla.»

Ko to čuje domačica,
Na Postojni stolpanica,
Trpka groza jo potrese,
I oči jej nasolzé se ;

A ko silni strah je mine,
Prosi starko, naj pové,
Kar o Vili iz pečine,
Jasnej Biserojli, ve ;

Kaka je, i kje stanuje?
Je-li zlobna, ali blaga?
Ako bednik jej daruje,
Da-li v sili mu pomaga?

Starka sede pred ognjiščc,
I odkašlja važno se,
Z dlanom usta si obriše,
Ter polahko odpočne:

V.

Ponor.

«Jaz sem žena vidovita,»
«Marsikaj nad druge vem,»
«I kdor verno me upita,»
«Dragovoljno mu povem!»

«Tamo doli pod Sovičem,»
«Pred erjavim ‚Kozjim gričem‘,»
«Blag obronek je planinski :»
«Zovejo ga : ‚Vrh Dolinski‘.»

«Pod tem vrhom je propad,»
«Vanj se Pivka strmoglavi :»
«Tam se Jasna Vila bavi,»
«Tam je Biserojlin grad.»

«Ali veruj kneginja,»
«Čuda nezamišljena,»
«Ki jih krije ta ponor,»
«Ne oslika moj govor!»

«Ko da neko grozo čuti»
«Pri slovesu od ravnine,»
«Ko da vse strahote sluti,»
«Ki jih krijejo globine,»

«Ona mirna Pivka reka —»
«— Tiha doga sred' obzora —»
«Ko priteče do ponora,»
«Brani se i opoteka!»

«Slap za slapom naletava,»
«Kvišku šine od propada,»
«I nazaj na druge pada,»
«Pod seboj jih pokopava;»

«V brezdnu se peni valovje,»
«Jama ječi i bobni,»
«Trese sivo se skalovje,»
«Zrak zaduhel mrgoli;»

«Mrzla sapa glasno brije,»
«Gromko huka odjekuje,»
«Temno žrelo slape pije,»
«I nazaj valove pljuje;»

«Doli noč nij, niti dan,»
«Niti videlo, ni mrak,»
«Siv i žlotoplin je zrak,»
«I ognjikavo protkan.»

«Čarodejne vražje sile,»
«Polne jarosti i besa,»
«Čuvajo kraljestvo Vile»
«Od človeškega očesa:»

«Tu je Zmaj zelene glave,»
«I ognjenega jezika,»
«Sevajo oči krvave,»
«A strupeno žrelo sika;»

«Div lepršti po temini,»
«Brusi o kamen kljun jekleni,»
«Kvasi ga v skelečej peni,»
«I v otrovnej, žoltej slini;»

«Guja, zmija i modras»
«Plazi se po mrzlej steni,»
«Tisočer otroven gmaz»
«Valja se v ostudnej peni;»

«Pasja spaka Mitalo»
«Premetuje se v valovih,»
«Marant, črno strašilo,»
«Laje, tuli po bregovih;»

«I povodni mož Vodan»
«K sebi mami pod valove,»
«I lukavi Tatrman»
«V mokro vabi smrt, i zove;»

«Križem jame i temine»
«Gadni skoti i zverine,»
«Sova, močerad, Pozoj,»
«Volkodlak i Krvodoj,»

«Grde, storepate kače,»
«Grozne želve i kornjače,»
«Po telesih slike gmaza,»
«A človeškega obraza!»

«Divji raki i jakrepi,»
«Trdokoži, vitorepi,»
«Grdi pajki i jastogi,»
«Studokrvni, mnogonogi!»

«Tu pošasti so krvave»
«Utvorine trokrilate,»
«Tam aždaje gologlave,»
«Gologlave i rogate:»

«I to vse kriči i laja,»
«I besni, divja, razsaja,»
«Grize se, s čeljustmi škripa,»
«Ter z otrovom se posipa!»

«Dalje notri v globočini»
«Stena modro se ognjika,»
«Po grmečej pomrčini»
«Iskra skače, i svetljika;»

«Tu je groza i trepet,»
«Ropotanje i žveket,»
«Stena poka i ječi,»
«Skala škripa i drhti;»

«Tu Pesjani krvoloki,»
«Jednonogi, jednooki,»
«Bog Trjasu služijo,»
«I pečino stražijo :»

«Krdó krvoloko, besno,»
«Jarovito, ljuto, jezno,»
«Iz hudobe je rojeno,»
«I hudobi posvečeno;»

«Sukajo se vrtoglavo,»
«I vrtijo se v kolesu,»
«Tulijo, kričé hripavo,»
«I mesarijo se v besu :»

«Strašna straža! Grozovita!»
«To je straža Vilingrada!»
«Al', kdor srečno jo nadvlada,»
«Čuda vidi čudovita!»

Vela starka se oddahne,
Z roko pred očmi zamahne,
Ko da briše iz možganov
Grozoviti lik Pesjanov;

A na preslicah predivo
Več ne suka se marljivo,
Preljam prsti so zaspali,
I kolovrati zastali;

Žene groza je zavzela,
I — ko mrtvouden led —
Od vračarinih besed
Jih bojazen sproletela.

Ali starka je počila,
S čela gube je zgladila,
Zasijejo jej oči,
Pa nadalje besedi:

VI.

Vilingrad.

«Strašna straža! Grozovita!»
«To je straža Vilingrada!»
«Al', kdor srečno jo nadvlada,»
«Čuda vidi čudovita!»

«Onkraj straže se odpira»
«Svod iz biserja, i zlat,»
«A za svodom se prostira»
«Basnoslovni Vilingrad.»

«Vse je tiho i pokojno,»
«Kakor da priroda spi,»
«Samo neko dušegojno»
«Sladko glasje glagoli;»

«Mehke sapice igrajo,»
«Milozvočno šepetajo,»
«Blage luči, ko v kopreni,»
«Skačejo po belej steni;»

«Ko da sapa Svetovida»
«Po prostoru mrgoli,»
«I da božjega mu vida»
«Rahel žarek plapoli.»

«Na ogromnej tam dvorani»
«Od kremena je obok,»
«Ki držé ga na okrog»
«Stolpi iz biserja tesani;»

«Na oboku zvezdice»
«Ljubko se odsevajo,»
«A prozorne meglice»
«Rahlo jih odevajo;»

«I srebrne kapljice»
«V belih meglicah igrajo,»
«Ko deviške solzice,»
«Ki iz očesa se trkljajo;»

• Kapajo, ter za seboj,»
«— Kakor zvezd padalic roj»
• V temnej noči žarke svite —»
• Puščajo leskeče kite,»

• Ter na koncu svoje poti»
• Biserje zalivajo,»
• I krotkó celivajo,»
• Ki jim rastejo nasproti;»

• Od poljubov kapljic rosnih»
• Tajna moč se probudi,»
• Mrtvi biser oživi,»
• Raste do podob ponosnih!»

• Tisočere se po tleh»
• Svetle menjajo cvetice,»
• Drobne dvigajo glavice,»
• I držijo se na smeh;»

• Dragoceno kamenje»
• V zlatih stenah mrgoli,»
• I bogato biserje»
• V belem sjaju se blišči.»

• V sjajnej strugi od Safira»
• Teče bistra vodica,»
• V njej veselo se ponira»
• Pitoma Močirlica.»

« Pitoma Močirlica! »
« Drobna stvarca nežnopolta! »
« Ko voščena, jasnožolta, »
« Oživela ikrica! »

« Oživela ikrica »
« Nežnosti i nevinosti! »
« Milovidna sličica »
« Neogrešene krotkosti! »

* * *

« V kraj pečine, na odmaku, »
« Po tajanstvenem se mraku »
« Žarka svetlost je razlila: »
« Tu prebiva Jasna Vila! »

« Oj lepote! Čarobije! »
« Kakor večna luč v telesu! »
« Kakor jasen dan v očesu, »
« Ki solzé veselja lije! »

« Stasna vitka, kakor jela; »
« Milovidnega oblika! »
« Kakor biserjeva slika, »
« Ki je v hipu oživela! »

« Tenko lasje, zlatobojno, »
« Tilnik jej objema gojno, »
« Vije jej se o telesu »
« Ko bršlinje o drevesu; »

«V čelu, ko da solnce sije,»
«I ko da zvečer v zalazu»
«Po čarobnem jej obrazu»
«Sjajno rudečico lije,»

«A od sjajne rudečice,»
«Ko koprena od tanjčice,»
«Mehka senca, živorujna,»
«Pada jej na nedra bujna;»

«Sladek vonj iz nje izvira,»
«Okol' nje nebešk je sév,»
«Govor, kakor slavca pév,»
«Od miline, ki umira;»

«Rajskega očesa gled,»
«Kakor da za ljubav pita,»
«Kakor da ti v srcu čita,»
«Govori ti brez besed.»

«Pri vodici posedeva,»
«I z močirlico prepeva,»
«Dovikuje ribicam,»
«I odzdravlja zvezdicam;»

«Krmi svoje krotke tiče,»
«Dupljaše i golobiče,»
«Šilja jih na beli svet»
«Po pomladni sveži cvet,»

«Al' po kojoj biljčico»
«Od prosvibnole travice,»
«V hrano za Močirlico,»
«Nje ljubimko iz vodice.»

«To je ona Jasna Vila,»
«Biserojla iz pečine!»
«Ona ljubkost i vrline»
«Tvoje hčeri bo sodila!»

«Ti si se ogrešila,»
«Blagorodna kneginja,»
«Ko si — duša nevina —»
«Bujno srce tešila;»

«Ko si Dragomilino»
«Više cenila lepoto,»
«Nego Biserojolino»
«Nezamišljeno krasoto!»

«Vila se je razsrdila»
«Od pomenljivih besed:»
«Lepši nego Jasna Vila,»
«Slajši nego njen pogled.»

«Evo dakle objasnila»
«Rojeničinih besed:»
««Tebi sodi Jasna Vila,»»
««Jasna Vila, i njen pogled.»»

VII.

U r o k.

Čuvši starko domačica,
Na Postojni stolpanica,
Trpka groza jo potrese,
I oči jej nasolzé se.

Oj, zakaj je govorila
Na osodepolnem roku?
Oj, zakaj jim besedila,
Ko so sodile otroku!?

Prva jej je dala nade,
Druga jo obradovala,
Samo tretje se je bala,
Ker za njene vé navade,

I ker vé, da stara priča
O Rojenicah beleži,
Da je tretje glas najtežji
Za osodo otročiča!

Zaihti se mučenica,
Grenkih lije solz potoke,
I v drhteče, mrzle roke
Skriva pbledela lica.

I, ko da jej žena stara
More biti na pomoč,
Prosi jo, roti, i bara,
I zaklinja plakajoč:

Kako Vili govoriti?
Kako srd jej ublažiti?
Da žrtvuje jagnje belo?
Da učini dobro delo?

Ali starka beseduje:
«Ne žrtvuj jej jagnje belo,»
«Niti čini dobro delo! —»
«Vilin srd se ne ublažuje.»

«Ali kedar pride čas,»
«V srcu da požene cvet,»
«I ljubezni blagodet»
«Dragomili pride v vas;»

«Ko napoči dan tajanstva,»
«Praznik Lelja i Leljane,»
«Sladko rojstvo človečanstva,»
«Životvorni god Živane:»

«Mladič, ki ga bo izbrala,»
«V last srcé mu mlado dala,»
«Naj od sodbe jo odreši,»
«I osveto naj uteši;»

«Biser jeden iz pečine»
«Naj prinese v beli dan,»
«Biser — v zlatu okovan —»
«Njej na prstič naj porine;»

«Od tedaj bo Jasna Vila»
«Brez moči i brez oblasti,»
«Rešena bo od propasti»
«Jagodica Dragomila.»

«Ali straža Vilingrada»
«Silna je i nepobedna,»
«I nikdor je ne nadvlada,»
«Kakor sila samo jedna:»

«Sila ta je jari Kres,»
«Kedar solnce odpočine,»
«I na dolgo pot nebes»
«Z juga k polnoči odrine;»

«Na ta dan, dan čarodejni,»
«Vsi bogovi spavajo,»
«Zemlja spava, i nebo,»
«I počiva svet brezmejni;»

«Sila Višnjih se ublaži,»
«Vsa priroda se osnaži,»
«A rastljine oživé,»
«I živali govoré.»

«Na ta praznik, kdor v svetišču»
«Svetovida praprot stelje,»
«Ter zapali na žrtvišču»
«Blagovonjo Kresno zelje,»

«I komur je dobre sreče,»
«Da izmed detelje dišeče»
«Biljko najde čarotvorno,»
«Biljko detelje četvorno,»

«Najde jo še pred zoró,»
«I poklekne v mokro travo,»
«V mlado solnce obrne glavo,»
«Z ustmi utrga deteljo:»

«Ta postane nevidljiv»
«Dokler solnce ne počine,»
«I ta more zdrav i živ»
«Srečno priti do pečine;»

«More gledati čarilo,»
«Vilingrada sjaj i kras,»
«I božanstveni obraz:»
«Biserojlo, Jasno Vilo.»

«Ali, sreča bodi mila!»
«Ako deteljo izgubi,»
«I da ga usmotri Vila,»
«V trd ga kamen spremeni!»

« Mnogi, mnogi so dospeli »
« Do pečine Viline, »
« Ali vsi — okameneli — »
« Še dandanes tam stojé; »

« Kakor kipi tam stojé, »
« Mrtvi, kameneni krli, »
« Vendar čutijo i bdé: »
« Živokameni Premrli! »

« Kajti trd je Jasne Vile »
« Trpki, smrtonosni gled! »
« Vsem je skozi žarke žile »
« Mrtvouden sprožil led! »

« Dobra sreča, kneginja! »
« Vračara je navračala, »
« Z doma gre ti belega; »
« A za vero: dobra hvala! »

Vela starka se obrne,
Žalostna oči otrne,
Pa se s palico podboči,
Ter počasu z grada kroči.

I za starko vse ostale,
Ki so prele i slušale;
Vse so resne, nevesele,
I nocoj so malo prele.

A Darinka ognje kasne,
Žižke i svetila ugasne,
Težka žalost jo obide,
Pa zamišljena izide,

Kjer pod grajskimi zidovi
Hrast stoji, i resna hoja,
Tihe lipe i borovi,
I podoba Domovoja ;

Tam se v gojnim mraku gaja
Pred podobo sveto zgrudi,
Tam srcé se jej otaja,
I okrevaajo jej grudi !

Dolgo, dolgo je molila
Pokrovitelja Postojne,
I besede bogobojne
Strastno mu je govorila !

Govorila i molila,
I solzé je grenke lila :
Oj solzice bolečine,
I ljubezni materine !

VIII.

Vitez Gojko.

Na Slavini, na gradišču,
Borivoja bivališču,
Kakor molnje bežni sevi,
Nižajo se hitri dnevi;

Gora v pomladanskem krasu
Mnogokrat je prolistala,
I poljana v zlatem klasu
Mnogokrat je proklasala;

Gore pa najlepši kras,
I poljane zlati klas:
Gojmir, hrastovo korenče,
Borivojevo prvenče!

Od korenčeta mladika,
Stasna hrastova sadika,
Od sadike vitko steblo,
A od stebela čvrsto deblo!

I ko so se obnovili
Kresi dva- po deset-krat,
Solčni žarki odpočili
So se štirideseti krat:

Borivoj pogleda sina,
Div-junaka, vlastelina,
Ter zamisli, da učini,
Kar mu gre po dedovini.

Zbere vso sosedijo,
Viteze, plemenitaše,
Vojvode i velikaše,
Na gradišče Slavinsko ;

Pred podobo Davorja
Tiho govori molitev,
Ter pripravi za daritev
Sveti les od javorja ;

Okol' kipa, ko ogrado,
Trojno naloži grmado,
I potrese jo s tamjanom,
I z bosiljem, z mažuranom ;

Iz ognjila i kremena
Iskro skreše, i podneti,
Ogenj jame plapoleti,
Razgori se do plamena ;

I kadiva zadišé,
Slavospevi zadoné,
Klanja Borivoj se stari,
I ves narod blagodari :

Kajti roda je prvakom
Davor prvi pokrovitelj,
Vitezom je, i junakom
Starešina i voditelj,

Treba ga je poštovati
Po zakonu i navadi,
I na svečanej grmadi
Koljivo mu žrtvovati!

Glej! Ponosnega koraka
— Skoraj tal se ne dotika —
V rokah spretnega vodnika
Konj labodič pridorskaka!

Kitijo ga rojte, traki,
Venci, i cvetic oblaki,
S presnim oljem je maziljen,
Z vinom pojen i očiljen.

Oj živalica ponosna,
I ljubimče Gojmirovo!
Ta ti pot je smrtonosna,
Koljivo si vitezovo!

«Davor zove na bojišče,
I junake v bitko vodi!»
Njemu poljski plod ne godi,
Kri zahteva na žrtvišče!

Ali, pojdi, stvarca mlada!
Za prijatelja umiraš!
Evo: Vže te nož zabada,
Ti pa še se vanj oziraš,

Vanj, ki si tako ga ljubil,
Krotko lizal mu roké,
Vanj, ki zdaj te bo pogubil,
I probodel ti srcé!

Gojko konjiču pristopi,
Krotko mu poboža grivo,
Žalostno oči mu sklopi,
I goreče ga celiva;

Pa se strese, i posegne,
Ter iz toka meč potegne,
I zasučé, i zamahne —
A živalica izdahne!

I od žrtvovane krvi
Vsak okusi toplo srago,
Kajti to je bogu drago,
I značaja daje žrtvi;

A kdor more, hitro skoči,
V rujnem soku meč namoči,
Ter — da Davorja častijo —
Sveti ogenj poškropijo.

Borivoj pa pred množico
Blagoslovi Gojmira,
Ter objavi mu pravico
Viteza Slavinskega;

I po starodavnem redu,
Ki Slovenec ga poštuje,
I po svečanem obredu
Svetlo orožje mu daruje:

Hladni meč, doma kovan,
Bojno kopje pozlačeno,
Perno zvezdo buzdovan,
I čelado posrebreno;

Lok od hrasta i od strune,
Tul iz kože bivolove,
I streljice ostrokljune,
Ostrokljune, samokove;

Ščit od kože nosoroga,
S svetlim bakrom okovan,
I dva konja brzonoga,
Jeden belič, jeden vran.

Ter napravi čast veliko,
Kakor otcu pristoji,
Proizvesti vitežki
Svojega rodú mladiko:

Tu je ola, koritnjaka,
Tu je vina, slivovice,
Tu je hruščevca, medice,
I tropinca, jabolčnjaka!

Tu poprtnikov, potic,
I mesa i medenic,
Tu je sadja i kolačev,
Tu goslarjev i sviračev!

I grmade zagorijo,
Kakor da je Kresov dan,
Glasne pesmi zadonijo,
Da zaori čez raván :

Poskočnica i zdravica,
Godčeva i zabavljica,
Davorije, Bolgarije,
A po njih se kolo vije.

Stari se zgovarjajo,
Mladi nadmetavajo,
Konji utrkavajo,
Meči zabliskavajo!

A Slovenčiči se drobni
Divijo i čudijo,
Ti prizori jim čarobni
Mlada srca budijo!

* * *

Krasno pleme! blagorodno!
Bogu i ljudém ugodno!
Gostoljubni rod Slovena!
Mil i drag od prakolena!

Radegost, podoba blaga,
V tvojej duši je rojena!
I od skromnega ti praga
Nikdar nij še oddeljena!

* * *

Gostba traje sedem dnij,
Da se Kurent ne srdi,
I, ker red je vlastelinu,
Ko orožje daje sinu.

A ko so se nagostili,
I časti se načastili,
Borivoj se zahvaljuje,
Ter Gojmiru beseduje:

«Dragi Gojko! Mili sine»
«Od krvi i korenine!»
«Predno stopiš v sinji svet,»
«Čuj še vitezov zavet:»

«Dal sem svetlo ti orožje»
«I dva konja viteza;»
«Služi se v imé jih božje,»
«Kakor čast i srce zna!»

«Brusi meč i buzdovan»
«Za bodočnost na sovraga,»
«Na sovraga i za bran»
«Svetega domač'ga praga!»

«Bodi srca blagega,»
«I mišljenja krotkega!»
«Kar je pravo, ne zatiraj,»
«I kar slabo je, podiraj!»

«Čuvaj svetel si obraz,»
«Viteza najlepši kras!»
«Vedro čelo i okó!»
«Zdravo dušo, i teló!»

Vitez Gojko pa veselo
Paše si orožje belo,
Ter bogove upoštuje,
I očetu zahvaljuje ;

I sedaj so mu odprte
Vse poljane, vsi bregovi !
Bujno hajka hitre hrte
Za medvedi i volkovi !

Konj labodič črez ravnico
V lov ga nosi za lisico,
Ali poskočiti vran
V lov jelena je sedlan !

Vedro čelo i okó!
Zdrava duša i teló!
Zrak! Nebó! Široki svet!
Čarobija mladih let!

IX.

Leljana.

Čarobija mladih let!
Oj nebeška blagodet!
Vse na svetu ti živi,
O ljubezni glagoli.

Kakor zrno v toplej prsti
Probudi se i proklije,
Pa se v biljčico razvije,
I v cvetico se razbrsti:

Prav tako se v dnu srcá
Sladka želja probudi,
Dok iz nje človeškega
Se življenja cvet rodi.

Lelje božanstvene
Mili obraz!
Želje tajanstvene
Cvetni izraz!

Roda človeškega
Sladki zavet!
Čuta nebeškega
Vonjiti cvet!

Zvezdice blažene
Mamljivi sév!
Duše utolažene
Topli odmev!

Britko uživanje!
Bolni polet!
Budno sanjivanje!
Sladki trepet!

Višnje vesoljnosti
Opojni čar!
Vrhnje popolnosti
Najlepši dar!

Slutnja vsemočnosti!
Sila duhá!
Vir nemrjočnosti!
Bistvo svetá!

Čarobija mladih let!
Oj nebeška blagodet!
Vse na svetu ti živi,
O ljubezni glagoli!

* * *

Slutiš-li jo, Gojko mladi,
Tajno željo v dnu srcá,
Ko ti v senci javorja
Nežen vetrič lice hladi?

Ko ti jutranja košava
Vedro čelo obigrava,
I celiva te, i ljubi,
Kakor deklica, ki snubi?

Ko na sočnem dnu kolčivke,
V svežej travi poleg Pivke,
V tihej radosti ležiš,
A z očmi ne zamižiš?

Ko oko upiraš svoje
V sinjo nad seboj meglico,
Ter poslušáš, kako poje,
Ravijojlo oblačico?

Belič nosi te v ravnico,
Al' ne hajkaš za lisico!
I tvoj poskočiti vran
V lov jelena nij sedlan!

Pazno sluša ti uhó,
Ali hladni meč je v toku!
Žarko seva ti okó,
Al' strelice nij na loku!

Sapa vroča, nepokojna,
I beseda nepostojna!
Od goreče rudečice
Glava vroča, žarko lice!

Strastna želja srce lomi,
Duša nada se, i dvomi,
Hrepeni i koprneva,
I zamaknjena medleva!

Po razburjenem telesu
Groznicca ognjena šine,
Od neznane bolečine
Solza zaigra v očesu!

Kaj nabiraš belo smilje,
Ljubičico temnooko?
Tenko biljčico kovilje,
I potočnico visoko?

Bereš jih, ter vežeš kito!
Al' povej, za koga je?
Mlado srce, plahovito,
Odgovoriti ne ve!

Gojko, Gojko, Gojmire!
Vidiš? To so ti storile
Sladke pesmi zvonke Vile,
Pesmi Ravijojline!

Vila te je poljubila,
Dahnola ti je na čelo;
Ali v srce zasadila
Oj, strupeno ti je želo!

Ali — pij ga, Gojko mladi,
Pij ta strup, ki ogenj hladi!
Pij ga, dokler traje doba,
I ne mine mu čaroba!

Čarobija mladih let!
Oj nebeška blagodet!
Vse na svetu ti živi,
O ljubezni glagoli!

X.

Golobarnice.

Mlade zore beli svit
Od Soviča se razliva,
Ter — nemiren, plahovit —
Hladno zemljico celiva;

Dolga senca na osoju
Vrača se v ponočno krilo,
Jutranje pa na prisoju
Rumeni se rumenilo;

Slavec si pobožno peva,
Kos molitev žubori,
I senica, drobna ševa,
I strnadič gostoli;

Šibka travica se vije,
I vzdiguje se, budi,
Sveže rose se napije,
Ter presladko zadiši.

Na livadi sred' meglice
Črednik piska na dvojice,
A s planine, i od brega
Glas pastirja se razlega:

Jagnjet zove belo čredo
Sviloruno, šibkonogo,
Vabi pitomo govedo
Svetlodlako, vitorogo;

I pastirji, i živali,
Vse kar živo je, i bdi,
V tihej radosti stoji,
Ter pobožno Višnje hvali:

To je služba vsakodnevna
Blagodarna, slavospevna
Velesu, blaga izvoru,
I živine dobrotvoru.

Po livadi gostoli
Neko nežno žuborenje,
Ter poveda, da budi,
I obnavlja se življenje !

A po travici koraka
Zvezda jutranjega zraka :
Dragomila Jagodica,
Knez Boruta jedinica.

Jutro v devinem telesu !
Jutro v nevinem očesu !
Jutro v srcu, v čelu belem !
Jutro — oj — na svetu celem !

Okol' nežne nožice
Mehka vije se, i tanka
Iz jelenje kožice
Tesno skrojena opanka ;

Po piščali do kolena
Pisane nazuvnice,
I od tenkega jermena
Mnogooke mrežice ;

Suknjica, razkošno tkana,
Da ne vije se o gležnju,
Dražestno v srebrnem svežnju
Izpod boka je nabrana ;

A od svežnja na levici
Po obilej jej bedrici
Mal košiček, polen žita,
Korak za korakom hita :

To je hrana krotkim tičem
Dupljašem i golobičem,
Ki pod gradom jih Postojno
Dragomila čuva gojno.

Prsi jej, i ramena,
Dragocena zaodeva
Od iztoka tkanina,
Ki se v biserju odseva ;

A na tilnik, i na čelo,
I črez sanjce v nedro belo
Kakor solnca mehkek plamen
Las se spuščča svilen pramen,

Ter objema rajsko lice,
Lice, ki ga nima svet !
Tej lepoti nij pravice !
Tej miloti nij besed !

Ko Danica zvezdica !
Jagodica, baš nabrana !
Kakor sočna breskvica,
Z rosnim ivjem obsejana !

Lada jo je obdarila
S svojim likom čarobnim,
I bogato okitila
S svojim krasom solnčanim !

Ali hita Dragomila,
Da bi zgodaj nakrmila
Lahkokrile krotke tiče
Dupljaše i golobiče !

Grmi jej se, i drevesa
Gibko s poti ogibajo,
Tičic jate, i mrčesa
Okol' nje se zibajo ;

Al' iz koša na levici,
Ki visi jej o bedrici,
Zrno jej po zrno žito
V travo pada rosovito,

Ter rumen posipa sled
Za lepojko, ki odhaja,
Kakor nam še žarek bled
Solnce pušča, ko zahaja.

Žitni sled drži v ledino,
Ki v tajanstvenem pokoju
Prislonila se o brdino
Pod Sovičem na prisoju ;

A po kršnih tleh ledine
Mnoge so okrogle line,
I za linami prostorne
Jame, črne i sumorne;

V njih prebivajo golobi,
Lahkokrili krotki tiči,
Tenkokljuni, zrnozobi,
Dragomile otročiči;

I ko jo začujejo
Blizo golobarnice,
V rojih se usujejo
V krilo radodarnice,

Ona pa jim sipa žita,
I deli jim po pravici,
Lik skrbeljivej golobici,
Ko mladiče svoje pita.

Dragomila Jagodica!
Baš si krotka golobica!
Sladka duša devina!
Mila slika nevina!

Ali, nakrmivši tiče,
Dupljaše i golobiče,
Dragomila sred' travice
Biljke bere i cvetice,

Ter pomladne te prvence
V svetlobojne veže kite
Plete v pisane jih vence,
Pisane i vonjevite ;

Pa jih veša po vejevju
Po grmovju i po drevju,
Ter jih k ustam pritiskuje,
I Leljani posvečuje,

I gorečo pesem peva
O življenju i pomladi,
Mlado srce se ogreva,
Sladkej se odpira nadi!

Pesmica jasna
K nebu vrti se,
I miloglasna
Tako glasi se :

Mili potniki! Sinji oblaki!
Kam vas vodijo hitri koraki?
Kam-li bežite?
K meni prijatelji! K meni sosedje!
Mehko srcé vas čaka, i ne dr'je!
Tu ostanite!

Morda mi nosite sladke novice?
Morda od daleč mile zdravice,
I glagolije?

Duša prepolna mi je življenja,
Polna je ognja, želj, koprnjenja,
I domišljije!

Srce boji se, samo ostati!
Bratiti vam se, i drugovati
Vroče zahteva!
Zdi se mu, da mu odpirate ječo,
Nada se, da mu nosite srečo,
Kojo želeva!

Kakor da v slikah gledam meglenih,
I v okvirjih vaših zlatenih
Milo podobo;
Svetla slika ljubezen mi nudi,
I v zamaknjenej duši mi budi
Čarno milobo!

Raj me pozdravlja iz njenega lika!
Čisto veselje i radost velika
Me je objela!
Gledam podobo, i duša se miri,
V srcu pokojnem tajno se širi
Blaženost cela!

Mili potniki! Sinji oblaki!
Kam vas vodijo hitri koraki?
Kam li bežite?
K meni prijatelji! K meni sosedje!
Mehko srcé vas čaka, i ne dr'je!
Tu ostanite!

Čarobija mladih let!
Oj nebeška blagodet!
Vse na svetu ti živi,
O ljubezni glagoli!

XI.

Ročišč e.

Ali evo! Niz brdino
V dražestno hiti ledino
Belič, brzonog sedlanik,
I na njem junak konjanik.

To je koren i mladika!
Stasna hrastova sadika!
Od sadike vitko steblo,
A od stebła čvrsto deblo!

Eno svetli mu obraz,
Viteza najlepši kras!
Vedro čelo i okó!
Zdrava duša i teló!

Ej Sloveni! Mili rode!
Polni — res je — smo nadlog,
Ali to je dal nam Bog:
V našej krvi res nij vode!

Le pogledjte ga, orjaka
Od Triglava i Bohinja!
Bog pomagaj — ko planina!
Kri nij voda! Kri nij mlaka!

Kakor jelen po telesu,
I prijaznega obraza;
Kakor sokol po očesu,
Ognjevitega izraza!

* * *

Ali evo! Niz brdino
V dražestno hiti ledino
Belič, brzonog sedlanik,
I na njem junak konjanik!

Svetla se čelada bliska,
Ko rumena mavrica,
Ž nje vihra ko živa iskra
Pisana perjanica.

Belič brza, iskre kreše
Ko ognjilo iz kremena,
Hladni meč o bedru pleše,
Ter udarja o stremena.

Krotki tiči, golobiči
Razpršé se v sinji zrak,
Kakor črn i sit oblak,
Ki nad zemljo se kopiči;

Gojko pa pritegne živo,
Čvrsto beliča ustavi,
Ter dovikne ljubeznivo,
I prijazno jo pozdravi:

«Zdravo, sejka Dragomila!»
«V dobro jutro poranila!»
«Prva komaj zora svita,»
«A ti, evo, sipaš žita?»

«Vence pleteš, kite vežeš,»
«Pesme miloglasne pevaš;»
«Veš-li, da srcé ogrevaš,»
«I globoko vanje režeš?»

— «Hvala! V boljše jutro ti,»
«Kakor ti srcé želi!»
«Zgodaj konja si zapenil!»
«Kam si se uže namenil?» —

— «Sam ne vem! Gori mi glava,»
«Zona ude sproletava,»
«Vse mi je nekako čudno,»
«I vso noč sem ležal budno!»

«V jutro pa zajahnem konja,»
«Da se malo razvedrim,»
«I od jutranjega vonja»
«Pusto glavo osvežim;»

«Kar zapazim sled po travi,»
«Kakor da mi tiho pravi:»
«Evo tod so Dragomile,»
«Drobne nožice hodile!»

«Oj kako se mi je milo,»
«I težkó tedaj storilo!»
«Dal bi bil vesoljni svet,»
«Za prijazen tvoj pogled!»

«Pa naberem belo smilje,»
«Ljubičico temnooko,»
«Tenko biljčico kovilje,»
«I potočnico visoko,»

«Da ti jih v lasjé utaknem,»
«Rahlo k sebi te primaknem,»
«Ter na ustica poljubim,»
«I za milo ženko snubim!»

I takó se je zgodilo!
Izpolnil se je zavet:
Cvet se je pretopil v cvet,
Bitje v bitje se prelilo!

Deva mu v oko pogleda,
Ali ne odgovori;
Saj — kaj hoče mu beseda,
Kedar duša glagoli?

Sladko sta se zagrlila,
I posegla si v roké,
Lice k licu prislonila,
Ter pretakala solzé.

I takó se v dnu srca
Sladka želja probudi,
Dok iz nje človeškega
Se življenja cvet rodi;

Eto, to je dan tajanstva,
Praznik Lelja i Leljane;
To je rojstvo človečanstva,
Životvorni god Živane!

Čarobija mladih let!
Oj nebeška blagodet!
Vse na svetu ti živi,
O ljubezni glagoli!

XII.

S n u b c i.

Slavni časi Samka carja,
Sokola z Vogastograda!
Samosila! Samovlada!
Nad Sloveni gospodarja!

Slavni časi, časi carski !
Od kedar ste vi zaspali,
Niso se tako zas'jali
Beli dvori gospodarski,

Kakor danes grad Postojna,
Stare slave predostojna,
I na Slavini gradišče,
Vitežko prebivališče !

Svetle dveri na gradišču
Se odprejo na stežaj,
Ter pokažejo v dvorišču
Prebogat gospôde sjaj :

Starešine, i župane,
Poglarvarje i prvake,
I vojvode, i junake
Iz najhrabrejših izbrane ;

Pa sijajen lesk orožja
Od temena do vznožja,
I oklope, i zastave,
I čelade i žrjave ;

Bojne konje od plemena,
Divna sedla i stremena,
I zaprežene vozove
I ovenčane volove ;

I množico naroda,
Svetlo orožanega,
Ki prepeva i pozdravlja,
Ter v odlični red se stavlja :

Četa — kakor je dostojno,
Kedar se nevesta prosi, —
Knez Borutu na Postojno
Počast i darove nosi.

V čelu čete nosi steg
Vitez Dobre od Trstena
Na beliču kakor sneg
Od zamorskega plemena ;

Okol' njega tri konjiči,
I na konjih tri mladiči :
V krive trobijo rogove
Turove i bivolove,

Da se čuje tje do morja,
Na okoli do obzorja,
I v Postojno na Soviču,
Kjer je gnjezdo sokol tiču !

Za svirači glasniki,
Borivoja častniki,
Narodu nazdravljajo,
I novico javljajo,

Da je danes čast device,
Knez Boruta jedinice,
I junaka Gojmira,
Viteza Slavinskega.

Zdaj pa vitezi po redu,
Da je sjaj i veličanstvo!
Kakor jim je dostojanstvo
Po junaštvu i ugledu:

Prvi: Borivoj župan,
Stari hrast i sablja ljuta,
Trd junak, i poštovan,
Gospodarja knez Boruta.

Nosi konj ga vrane boje,
Velikan, ponosne hoje,
S suhim zlatom podkovan,
I razkošno osedlan;

Uzde, s srebrom okovane,
Z belo kožo so podšite,
A po koži zlate kite
Druga k drugej so nabrane;

Sredi čela, med očmi,
Kjer se križajo jermeni,
I na prsih, se blišči
Grb Slavinski dragoceni.

Borivoj pa — Bog da prosti !
To je sjaj i veličanstvo !
Starec, ali lik mladosti !
Duh, pogum, i dostojanstvo !

Pod bogatim mu se sedlom
Silni žrebec upogiba,
Pod orjaškim, krepkim bedrom
Izprevija se ko šiba !

Bela — res — je silna brada,
Ki s čeljustij starcu pada,
Al' oko je jastrebovo !
Orlovo je ! Sokolovo !

Prsi kakor oroslan !
Tilnik, pleča medvedova !
Bedra kakor bivolova !
Pest ko težki buzdovan !

Za županom vitezi,
Vojvode, prijatelji
Iz sosednjega Zagorja
I z jadranskega Primorja.

Vitez Družko od Trogira,
Sin župana Čestimira,
Društvu častni je besednik,
I reditelj, razporednik ;

Vitez Raško iz Gorice
Nosi bednico zlateno,
V njej kamenje dragoceno,
Biserje, i Jantarnice;

Od Dubrovnika Drvan
Balzam nosi i kadivo,
Miro, rožmarin, tamjan,
Blago olje i mazivo;

Vitez Bodin iz Trebinja
Sine vodi gospodarske:
Tri mladiče Škipetarske
Iz jadranskega Ucinja;

Stari Ratibor od Soče
Fruške vodi tri devojke,
Tri devojke, i lepojke,
Ko ljubičice cvetoče;

A iz Vidma Budimir
Dvajset Frugov okovanih,
Od Neretve Čestimir
Štiridvajset žrebcev vranih.

I koraka mirnega —
Vse dvanajstkrat dva po dva —
Iz Posavine volovi
S pozlačenimi rogovi;

I od Krke tolsti ovni,
Sviloruni i plodovni,
Runo živopisano,
A rogovje risano;

Svetlooki ris s Snežnika,
Silni medved z Javornika,
Volk iz kršnega Primorja,
I mrjasec iz Zagorja.

I brez konca i brez kraja
Voz za vozom pridohaja,
Vsi so z venci opleteni,
I z darovi obloženi:

Kože, sagi i odelo,
Sedla i orožje belo,
Med, i maslo, i pšenica,
Srna, zajec, jarebica;

Krznno vidre i lisice,
I od kune, od belice,
A za lov sokoli sivi,
Hrti i hajkači živi.

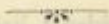
I zastave vijejo se,
I za njimi krijejo se
Rujna lica i vesela,
Bistri gleda, vedra čela!

Starešine i župani,
Iz najhrabrejših izbrani,
I množina naroda,
Svetlo orožanega.

Zvonko meči žveketajo,
Čilo konji razgoltajo,
Molklo mukajo volovi,
Glasno trobijo rogovi;

Narod pa jim prepevaje
I ukaje odgovarja,
Ter o ščite si udarja,
Da merila hodu daje.

Pa se čuje tje do morja,
Na okoli do obzorja,
I v Postojno na Soviču,
Ki se beli vže na griču!

XIII.

Snubitev.

Četa, kakor je dostojno,
Kedar se nevesta prosi,
Knez Borutu na Postojno
Počast i darove nosi.

Hitro cesta se izmiče,
Prešli so vže čez ravnino,
Vže se vijejo med griče,
I pozdravljajo brdino ;

Bližajo se zidi beli,
Česte line i vrzeli,
Hitro rastejo stolpiči,
I razgledi i vogliči.

Oj visoki vi zidovi !
Širni dvori, zlati krovi !
Vitki stolpi i slemena !
Dolge veže od kremena !

Bliža vam se od gradišča
Častna četa, blagorodna,
Da pridomi se ognjišča,
Ako sreča bo ugodna !

Evo trka razporednik
Na medene svetle dveri,
I doziva vam besednik
I snubitelj vaše hčeri :

«Bozi z vami na Postojni !»
«Svetle dveri nam odprite !»
«Brvico nad rov spustite !»
— «Ako ste posete voljni !»

«Štujete-li Radegosta,»
«Ki nam srca plemeni?»
«I sprejemate-li gosta,»
«Ki prijateljstva želi? —»

— «Poštujemo Radegosta,»
«Ki nam srca plemeni,»
«I ne branimo se gosta,»
«Ki prijateljstva želi!»

«Dobro došli, mili gosti,»
«Plemeniti i poštenci!»
«Za počast je pa zadosti,»
«Da ste verni i iskreni!»

I vretena zadržajo,
I verige zarožljajo,
Dolga brvna se spusté,
Ter nad rov se položé;

Hitro narejen je most,
Širno se odprejo vrata,
I pomakne se bogata
Četa, i za gostom gost.

A na zlatej plitici
Kneginja jih poslužuje,
Ter prijazno jim daruje
Vode, kruha i soli.

* * *

Kruh i sol! Ponuda blaga
Blagodušnega Slovena!
Čast, svetinja dragocena
Gostoljubnega mu praga!

Al' prijatelj, al' sovrag —
Kdor je stopil črez ta prag,
Po telesu je i življenju
Gospodarju na poštenju!

Kdor je ž njim k ognjišču sedel,
Ž njim soli i kruha jedel,
Jedel ga je na svetišču,
I pri tujem nij ognjišču!

I sinoči v krvnem boju
Sina da mu je zaklal —
Na domačem ga podboju
Oče ne bi maščeval!

I da mu je skrunil ženo,
Drobno deco zla učil —
To ognjišče posvečeno
Oče ne bi krvavil!

Vitežki domači dar!
Blagorodnega plemena,
V kri, ki brede do kolena,
Al' prevariti? — Nikdar!

Je-li kje pod milim nebom,
Je-li lepšega zaveta?
Rode! Tvoja tla so sveta!
Svetiš jih s soljó i s hlebom!

* * *

Kneginja zdaj razgleduje
Prebogato obdarenje,
Ter prijazno zahvaljuje
Za veliko počaščenje;

Ljudstvo konje odsedlajo,
I odjarmijo volove,
Razveržijo robove,
Ter krepila jim podajo,

Pa posedajo v pročelje,
Ki jim je postavljeno,
Ter se dajo na veselje,
Ki jim je pripravljeno:

Tu se sladko já i pije,
Pripoveda, razgovarja,
Tudi struna uže udarja,
I živahen ples se vije;

Čaše praznijo se česte
V zdravje ženina i neveste,
Gospodarja, gospodinje,
I snubačev od Slavine.

A gospôda pri ognjišču
Knezu se prijavijo,
Ter na svetem zbirališču
Beli dom pozdravijo;

Prvi vstane siva brada
Družko od Trogira grada,
Gospodarja upoštuje,
Ter tako mu beseduje:

«Svetli kneže i vojvoda!»
«Dobro zdravje! Srečen dom!»
«Njivam tvojim blagoroda,»
«I živine pašnikom!»

Odgovarja poštovani:
«Hvala bratje! Boljše Vam!»
«Al' me pitati nij sram,»
«V kojo srečo ste poslani?»

— «Sreča naša — volja vaša!»
«I po sreči Jagodica,»
«Na Postojni jedinica,»
«Na Slavini mila snaša!»

«Kajti jedrega je roda,»
«I visokega plemena,»
«I — po sreči — če bo ploda,»
«Slavnega nam bo kolena!»

«Skromna je, al' ponosita,»
«Dobrodušna, radodarna,»
«Hrabra, ali plemenita,»
«Pametna i trdomarna;»

«V vezenju jej nij vezilje,»
«Niti v pletenju pletilje,»
«Tenko njeno je predivo,»
«I razkošno njeno tkivo;»

«Lepa je, ko zvezdica,»
«Jagodica, baš nabrana,»
«Kakor sočna breskvica,»
«Z rosnim ivjem obsejana!»

«To se čuje i poveda»
«Od oblasti do oblasti»
«O Postojnskega soseda»
«Lepej hčerici i časti,»

«I dočulo se do nas»
«Tje do Slavine na Kras,»
«Pod Nanosovo planino,»
«Borivoja postojbino,»

«Kjer cveteva mladi Gojko,»
«Črnooki naš milojko,»
«Živa klica sveže snage,»
«I uzor dobrote blage,»

«Ki od jedrega je roda,»
«I visokega plemena,»
«I — po sreči — če bo ploda,»
«Slavnega nam bo kolena!»

«Skromen je, al' ponosit,»
«Dobrodušen, radodaren,»
«Hraber je, i plemenit,»
«I pogumen, bojamaren;»

«Nij mu v jahanju jahača,»
«Niti v skakanju skakača,»
«Trd je perni buzdovan,»
«I o meču čvrst mu dlan;»

«To je koren, to mladika!»
«Stasna hrastova sadika!»
«Od sadike vitko steblo,»
«A od stebila čvrsto deblo!»

«Ta dva vitežka prvenca,»
«Bogodana dva mladenca,»
«Lelju sta se zarotila,»
«I Leljani obljubila!»

«Ako si razumel, kneže,»
«Kaj se v te besede veže,»
«Ako ceniš še starinsko»
«Slavo svojo i Slavinsko,»

«Ako je na svetu sreče»
«Za srcé žarko ljubeče,»
«A roditeljem pokoja,»
«V njej gledaje čeda svoja:»

«Daj, Borute, Dragomilo,»
«Jedinico ti s Postojne,»
«Borivoju v snažno krilo,»
«Sinu pa na prsi gojne!»

«Spoji staro veličanstvo,»
«Veži Slavino s Postojno!»
«Naj se obnovi — al' dvojno —»
«Drevno vitežko bratanstvo!»

Družko živo v starca gleda,
Ki — ko da je neka beda —
Z jedno roko čelo trije,
Z drugo v sivej bradi rije,

I zabrine se globoko,
Ter od srca zaihti, —
Kar odpró se na široko
Vrata! V vratih pa stoji:

Sivi Borivoj, župan,
Stari hrast, i sablja ljuta,
Trd junak, i poštovan
Gospodarja knez Boruta!

Starca se spogledata,
Ter v svetosti se objema,
Bridko ganjena i nema,
Grenko izpovedata;

Kajti v vratih z domačico,
Na Postojni stolpanico,
Vela starka se prikaže:
Ona, ki nikdar ne laže!

Vračala je Borivoju
O soditvi Jasne Vile,
I o onem težkem boju
Za spašenje Dragomile:

«Mladič, ki ga bo izbrala,»
«V last srcé mu mlado dala,»
«Naj od sodbe jo odreši,»
«I osveto naj uteši;»

«Biser jeden iz pečine»
«Naj prinese v beli dan,»
«Biser — v zlatu okovan —»
«Njej na prstič naj porine;»

«Ali sreča bodi mila!»
«Ako deteljo izgubi,»
«I da ga usmotri Vila,»
«V trd ga kamen spremeni!»

Starka z glavo pritrdi,
Da je vračala resnico,
Pa si z gubavo desnico
Solzo utrne iz očij;

I Darinka razsolzi se,
Z Borivojem zagrli se,
Ter strahotno ga upraša,
Jeli vredna tol'ko snaša?

Ali starec sivoglavi
Zdaj ponosno se pred njo,
Kakor mlad junak, postavi,
Ter poljubi jo topló,

Pa jej reče: «Oj Darinka,»
«Dika doma belega,»
«Nadaj se veselega!»
«Ne poznaš-li moj'ga sinka?»

«Ko doraste, moja slava,»
«Vitezov, junakov kras!»
«Silen, kakor bog iz Nava,»
«Ko grozovnik bog Trjas!»

«Še nocoj, ko zvezdica»
«Prva v svitu zamiglja,»
«Po Nanosu do nebes»
«Plamtel bo do kresa kres!»

«I pozdravljal bo nevesto»
«Od Gojmira iz daljine,»
«Znak bo, da je srce zvesto,»
«Da bogato je vrline!»

Zdaj izidejo v dvorišče,
Domovoja počasté,
Ter pred kipom na žrtvišče
Mu dariva položé;

Sadja, bilja i cvetice,
Vina, meda i pšenice;
Hvalijo ga i častijo,
Z vinom sveti kip škropijo.

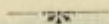
«Zdaj nam pa veselja dajte!»
«Rujnega točite vina!»
«Vi pa, mladež i družina,»
«Brze konje osedlajte!»

Zazvonijo svetle čaše!
Jedni jih nalivajo,
Drugi iz njih napijajo:
«V dobro srečo dece naše!»

Vsak po kupo so izpili,
Sito so se nagrlili,
Pa pojahajo konjiče,
Ter izginejo za griče!

A ko prva zvezdica
V belem svitu zamiglja,
Po Nanosu do nebes
Plapoli do kresa kres!

Po Nanosu kres do kresa,
Ognjev kolikor zvezdic, —
Na Soviču pa nebesa,
I prelivanje solzic!

XIV.

Kresov večer.

Solnce pada na zaranke!
Okol' njega vže so tanke
Na zapadu meglice,
Na iztoku zvezdice!

Noč nastopa veličanstva,
Čarolije i tajanstva;
Novo se pripravlja rojstvo,
I prirode preustrojstvo;

Koleda je doplovila
Na vrhunec, v kresov jar,
I nocoj bo dovršila
Zmagonosni kolobar;

A priroda se pripravlja
Prazniku visokemu,
I čarobi, ki obnavlja
Jo obletnica godú:

Kresov dan je na obroku!
Jutri v svojem mirnem toku
Solnce trikrat bo zastalo,
Trikrat bo zatrepetalo!

Trikrat bo zatrepetalo,
I vsa zemlja i nebó,
I oblakov zagrinjalo,
Raj i Navje blaženo!

Tako silna je i močna,
Ta čarobna noč mogočna:
Kresu prva noč rojenja,
A Koledi noč umrenja!

A na Kleku, na planini,
Društvo zbira se ponočno,
I duhovi po temini
Tje hitijo sredotočno,

Da povedejo proslavo,
Kolo, zbor i svetkovanje,
Koledi mrtvaško stravo,
Kresu novo carovanje.

To je vrisk, ropot i hajka!
Vrtoglava balalajka!
To je v zraku lom i ples,
I drvenje, urnebes!

V besomučnej buni zraka
Sredi črnega oblaka
Stribog se drvi i vriska,
A vihar besni i piska!

Za Stribogom veščice,
Vražare, Poludnice,
Perperuša i Morana,
I Rojenica Judana;

I Trjas na golem zmaju,
Črni Marant, i Pesjani,
V črno meglo zamotani,
I v ognjenem, žoltem sjaju!

Besomar i Volkodlak,
Trdoglav, Dodon i Mrak,
Uris, Mitalo, Vodan,
Div, i Ved, i črt Moran,

I vsi Besi i Vragovi,
I vsi črni, zli bogovi,
Zmaji, sove i pozoji,
Utvorine, krvodoji!

To je vrisk, ropot i hajka!
Vrtoglava balalajka!
A na Kleku zbor zboruje,
Nočno kolo poskakuje!

V tihem logu samotinjsko
Gladko gumno je na jasi,
Okol' gumna pa počasi
Kolo vije se Vilinsko;

Vodijo je tihe Vile,
Oplesujejo zaklade,
Ki na gumnu so jih skrile,
Da jih človek ne ukrade;

Izza kola gostoslojno
Mrki praprot probrsteva,
I na njem ognjenobojno
V suhem zlatu cvet cveteva;

Oj divote, čarobije!
Bilje Kupalsko bogato,
Ki le v Kresnej noči dije,
I cveté ko suho zlato!

V Kresnej noči samo dije!
Ali, komur je na srečo,
Čarobijo mu največo,
I zaklade vse odkrije;

Kdor se cveta pa dotakne,
Tega Vile ustrelé,
I — dok leto dnij izmakne —
V trdem spanju zadržé ;

Mami ga Vilinsko bilje,
Kresne cvetke opojnice :
Zova, dragoljub, vranilje,
Janež, oman i kresnice ;

A ko mine leto dnij,
V isto noč se probudi,
I dobrotne so mu Vile
Ono leto poklonile !

Tako silna je, i močna
Ta čarobna noč mogočna,
Kresu prva noč rojenja,
A Koledi noč umrenja ;

Jutri se gospodstvo menja
Od Kolede na Kupalo :
Kupalovo bo ostalo,
A Koledino se jenja :

Sila Višnjih se ublaži,
Vsa priroda se osnaži,
A rastljine oživé
I živali govoré.

Glej, po brdih i planinah,
I po stenah i višinah,
Da visoki praznik hvali,
Narod svetle ognje pali;

Pali jih, i preskakuje,
I po skoku prorokuje,
Okol' ognjev bilje bere,
I v potokih trupla pere :

Ker je voda blagodejna,
Kresna biljka čudodejna,
A grmade so goreče
Znak nesreče, ali sreče.

I ognjena, glej, kolesa
Niz strmine v dol valé :
«Umri, umri Čojčole!»
«Smrt Kolede, carstvo Kresa!»

A Rusaljkam na potoku
Vence mečejo v valove,
Da jim v sodbonosnem roku
Ne začarajo domove ;

Bele steljejo kresnice
Brižno na domačem pragu,
Ter po njih proročnem tragu
Gledajo Usodu v lice :

Vse je duša, vse živi!
Dejstvuje i beseduje!
Srečno bitje, koje čuje!
Blaženo, ki govori!

Silna! Silna je i močna
Ta čarobna noč mogočna!
Kresu prva noč rojenja,
A Koledi noč umrenja!

Ali — vže petelin poje!
Evo, zora na iztoku
Svita vže skoz' zračne sloje!
Kresov dan je na obroku!

XV.

Kresov dan!

Mladost, bujni čudočin!
Prvi, živi cvet prirode!
Kaj so tebi vse nezgode?
Kaj trpljenje? Kaj pogin?

Tega v tvojem nij obsegu!
I v veselem svojem begu
Ti ne gledaš desno, levo,
Ne nazaj, i ne poševo!

Ti ne veš za breg, dolino,
Ni za strmo nabrežino;
Tvoj je let v slobodnem zraku,
Kakor tice let v oblaku!

Ti ne veš za gnjusne spake,
Ki ob poti ti stojé,
Za sovrage vsakojake,
Ki se gnjevno ti režé!

Čakajo te, da se vrneš,
Da od vzora se obrneš,
Pa da se te polasté,
I vzmó te med zobé!

Mladost, bujni čudočin!
Ne nazaj! Naprej! Pogini!
Slajši v vzoru je pogin,
Nego vekov vek v temini!

* * *

Gojko mladi, čilo, čilo!
K vzoru! V deteljo zeleno!
Vže se solnce je rumeno
Tje na sever obrnilo!

Zadnji vže petelin poje!
Evo, zora na iztoku
Svita vže skoz' zračne sloje:
Kresov dan je na obroku!

Dan napoka čarodejni,
Vže bogovi spavajo,
Zemlja spava, i nebó,
I počiva svet brezmejni;

Zdaj bo mlado solnce vstalo,
Zdaj bo, novo, zasijalo,
V hodu trikrat bo zastalo,
Trikrat bo zatrepetalo!

Na ta praznik, kdor v svetišču
Svetovida praprot stelje,
Ter zapali na žrtvišču
Blagovonjo kresno zelje,

I komur je dobre sreče,
Da izmed detelje dišeče
Biljko najde čarotvorno,
Biljko detelje četvorno,

Najde jo še pred zoró,
Ter poklekne v mokro travo,
V mlado solnce obrne glavo,
Z ustmi utrga deteljo:

Ta postane nevidljiv,
Dokler solnce ne počine,
I ta more — zdrav i živ —
Srečno priti do pečine!

Na Postojni Dragomila
Gojmire, o tebi misli,
Ter v pobožnej, nežnej čisli
V tebi čaka tolažila!

Dan na dan pred belo zoro
Brižno oža je pojila,
Da bi črno ublažila
Smrtonosno tebi Moro!

I sinoči je kresnice
Belocvetne posteljala,
Kmalu bo jih — proročice —
Za osodo uprašala;

Jedno sebi je najela,
Jedno tebi odredila,
Ter Kupalo je molila,
Tenko pesmico mu pela:

«Ej očice, očice!»

«Ej solzice, solzice!»

«Večno drag i večno mil!»

«Večno meni sojen bil!»

«Svetli Krese — Kupalo,»

«Kupalo i Koledo!»

«Divna božja bratiča,»

«Bratiča Svarožiča!»

«Večno drag i večno mil,»
«Večno meni sojen bil!»
«Ej očice, očice!»
«Ej solzice, solzice!»

Gojko, Gojko! čilo, čilo!
Evo, zore na iztoku!
Evo, solnce se rodilo!
Kresov dan je na obroku!

* * *

Evo solnca nad goró!
Gojmira pa na otavi!
V mokrej je pokleknol travi,
Z ustmi trga deteljo!

Dragomila pa kresnico
Poprašuje, proročico;
Groze strese se i mraza,
Ali blažen'ga obraza!

Kajti sveža je kresnica!
Sveža, kakor, ko sinoči —
Da o draganu proroči —
Položila jo deklica!

Gojmirova je to cvetka!
Svetla jasa sred' temé!
Blagovest, i odgonetka
O osodi Kresov dné!

Zdaj pozove vračaro,
Ono pametno starico,
Ter pokaže Gojkovo
Neovelo jej kresnico.

Ali evo, iz otave!
Evo ga iz mokre trave:
Gojka! V vis drži desnico,
I četvorno deteljico!

Sreča, sreča! Srce skače!
Sveža, živa je kresnica!
I četvorna deteljica!
— Starka pa natiho plače.

Ali si oči otrne,
V mlado solnce se obrne,
Toplo mu zablagodari,
I nek čuden znak udari;

Pa mladencima roké
Položi na vrh temena,
Dokler ustne govoreé
Neka bajevna imena;

I mižé, kimaje z glavo,
Težke sape, i hripavo
Narekuje, beseduje,
I takó ju zarekuje:

«Kača kačon!»
«Zmaj i zmajica!»
«Modras modrasica!»
«Svarožič i Kres!»
«Naj vse to bo res!»

Te besede čarodejne
Blago padajo v uhó,
Kakor rosa, ki rabló
Biljčice napaja žejne.

Presladko se zagrlita,
Primeta se za roké,
Lice k licu prislónita,
I pretakata solzé.

Ali vračara ju vzdrami:
«Solnce, evo, se rodilo!»
«Pojdi, Gojko, v srečo milo!»
«Bozi s tabo, Bozi z nami!»

I poglejte ga, junaka
Smelega! Črez drn i strn
Drzno v Vilingrad koraka,
I v propad: sumoren, črn!

Kjer od ljudskega očesa
Čuvajo kraljestvo Vile
Čarodejne vražje sile,
Polne jarosti i besa!

Kjer ga čaka Jasne Vile
Trpki smrtonosni gled!
Gled, ki mu skoz' žarke žile
Mrtvouden sproži led!

Kjer ga čaka društvo nemo
Onih, ki — okameneli —
Veke vže so tam prebdeli:
Društvo gosto i golemo!

V brezdnu se peni valovje,
Jama ječi i bobni,
Trese sivo se skalovje,
Zrak zaduhel mrgoli;

Mrzla sapa glasno brije,
Gromko huka odjekuje,
Temno žrelo slape pije,
I nazaj valove pljuje!

Tu je zmaj zelene glave,
I ognjenega jezika;
Sevajo oči krvave,
A strupeno žrelo sika!

Tu pošasti so krvave,
Utvorine trokrilate,
Tam Aždaje gologlave,
Gologlave i rogate!

Krdo krvoloko besno!
Jarovito, ljuto, jezno!
Iz hudobe je rojeno,
I hudobi posvečeno!

Kakor da ga vabijo,
I prizivajo prijazno,
I za njim da grabijo
Jarovito, besno, blazno!

Ali —: «Biser iz pečine»
«Naj prinese v beli dan;»
«Biser — v zlatu okovan —»
«Njej na prstič naj porine!»

Gojka zgrabi divja strast!
Neka hrabrost, neka nada!
Več ne plaši ga pošast,
Niti črna zév propada!

V prsih grizejo ga zmije,
V udih trnje mu proklije,
V gledu molnja mu zasije,
V žilah vroč se žar razlije!

Skrči mlado se teló,
Kakor paj'k v žerjavici,
Pa se v vrtoglavici
Nagne nad globoko dno:

I pogleda v črno žrelo,
Zgrabi se za vrelo čelo,
Pa se mu zvrtil v glavi,
I — v propad se strmoglavi!

—*—

XVI.

Jasna Vila.

Kresov dan, dan čarodejni!
Vsi bogovi spavajo!
Spava zemlja i nebó,
I počiva svet brezmejni!

Vse je tiho i pokojno,
Kakor da priroda spi,
Samo neko dušegojno
Sladko glasje glagoli;

Mehke sapice igrajo,
Milozvočno šepetajo,
Blage luči, ko v kopreni,
Skačejo po belej steni.

Biserojla pri vodici
Se z močirlico igrala,
Ter v veselej govorici
V mehkem mahu je zaspala;

Ali predno je zaspala,
Golobico je dozvala,
Ter poslala jo na svet,
Da prinese sočen cvet,

Ali kojo biljčico
Od prosvibnole travice,
V hrano za močirlico,
Nje ljubimko iz vodice.

Golobica odleti,
Jasna Vila zamedli
V tih pokoj i v rajske sanje,
V mešto i domišljevanje.

Tiho, tiho! Vila spava!
Glasna Pivka ne bobni,
I studenec ne šumi,
Ki jej lice obigrava.

Vila spava, sanja sanje,
Gleda slike, meštovanje
O milini i ljubezni,
Ki opaja i netrezni.

V megli spečega pogleda,
Ali jasno na vidiku,
V milovidnem, brdkem liku
Evo: Svoj uzor ugleda!

Oj! — Ko sveže jabolko!
K ustnicam da ga pritisneš!
Ter iz njega radostno
Sok življenja v sebe sisneš!

Ivje belo i rudeče
Po obrazu ga oblilo,
Kakor nežen cvet bliščeče
Mavričino rumenilo;

Mrka šuma od temena
V čelo pada, i na lice,
Na obrvi, trepavice,
Na oči od žarplamena.

I vse bližje na domak
Za korakom ga korak
V Vile žejni gled primika,
I vedri se medla slika;

Slika jasna i jasnejši;
Slika krasna i krasnejši;
Sladke sanje o ljubezni,
Ki opaja i netrezni!

«Evo! Bliža se pečini!»
«Poželjivo dogleduje!»
«Sim pogledaj! Oj ne mini!»
«Pridi! Tvoja ljuba tu je!»

Tiho, tiho! Vila spava!
Glasna Pivka ne bobni,
I studenec ne šumi,
Ki jej lice obigrava.

Ali jej se valovito
Rajska nedra dvigajo,
I skoz' sanje plahovito
Sladki sévi švigajo.

«Dečko! Al' bi te objela!»
«Stisnola te, osvojila!»
«Ter ti ona usta vrela.»
«Celivaje odojila!»

«Moj si, dečko črnelasi!»
«K meni pridi! Hočem te!»
«Tu, na mojem vročem se»
«Srcu ljubavi napasi!»

«Jaz sem ona, ki za njo»
«Mlado srce ti medleva,»
«A ne ve, za kom želeva»
«I za koga je žarkó!»

«Blagor meni! Sreča bela!»
«Moj si! Duša i srcé!»
«Njej pa, ki bi mi te vzela —»
«Oj gorjé jej! Oj gorjé!»

Tiho, tiho! Vila spava!
Glasna Pivka ne bobni,
I studenec ne šumi,
Ki jej lice obigrava.

Samo se Močirlica,
Pitoma ponirlica,
Gibko iz Pivke pridviguje,
Ter v pečino prisluškuje:

Kakor da se nekaj dramí
V nedoglednem tam prostoru,
Ko da kdo se pri ponoru
Iz propada bliža jami?

Tiho, tiho! Vila spava!
Glasna Pivka ne bobni,
I studenec ne šumi,
Ki jej lice obigrava.

«Ej, dočul si moj poziv,»
«I doslišal moje želje?»
«Ej, moj dih je poželjiv»
«Belo ti celival čelje?»

«I navezal te o mene,»
«Dal te v sladko mi oblast!»
«Pridi, dečko! Daj mi slast!»
«Daj! — Oj prsi so ognjene!»

«I na vek pri meni ostani!»
«Evo, dušo bi ti dala,»
«Samo v tebi živovala,»
«Moj milojko milovani!»

«Glej nad mano na dvorani»
«Od kremenca je obok,»
«Ki drže ga na okrog»
«Stolpi iz biserja tesani;»

«Na oboku zvezdice»
«Ljubko se odsevajo,»
«A prozorne meglice»
«Rahlo jih odevajo:»

«Te srebrne zvezdice»
«Bratski bova podelila,»
«I prozorne meglice»
«Okol sebe bova vila;»

«Okol' sé jih bova vila,»
«Te prozorne meglice,»
«V njih se — od medlevice»
«Opojena — bova krila!»

«A srebrne kapljice»
«V belih meglicah igrajo,»
«Ko deviške solzice,»
«Ki iz očesa se trkljajo:»

«Te srebrne kapljice»
«Žejno bova v srce pila,»
«Ter, ko tople solzice,»
«Od miline jih točila!»

«Tisočere se po tleh»
«Svetle menjajo cvetice,»
«I držijo se na smeh,»
«Drobne dvigajo glavice:»

«Od teh bisernih cvetic,»
«Naj'ne sreče brojanic,»
«Kedar te bom celivala,»
«Vsakrat bom ti jedno dala!»

«Dragoceno kamenje»
«V zlatih stenah mrgoli,»
«I bogato biserje»
«V belem svitu se blišči:»

«To kamenje ti bo v dar»

— — — — —
— — — — —
— — — — —

VII.

Milojko.

— — — — —
Hkrati jama odječi,
Votel zagrmi udar,
Biserojla se vzbudi!

Kakor blisk iz nje očesa,
Pomrčina zagori,
V svitu pa pred njo stoji:
Gojkovega lik telesa.

Ne meglene samo sanje,
Domišljija, meštovanje; —
Gojko, kakor res živi,
Gled, teló i topla kri!

«Gojko! Mojih sanj podoba!»
«Gojko! Vročih želj miloba!»
«Kaj o zlatej steni tešeš?»
«Kaj iz nje mi biser krešeš?»

«Saj me nisi še poljubil,»
«Niti bel mi vrat objemal!»
«Nisi v nedru še mi dremal,»
«Nit' za ljubav mojo snubil!»

Ali Gojko je ne sluša,
Niti jej odgovori;
Da-l' je mrtev, al' živi,
Se uveriti poskuša.

Srečno je proišel zmaje,
Volkodlake i aždaje,
I pošasti, i pozoje,
Utvore i krvodoje;

Vže o zlatej steni teše,
Vže iz stene biser kreše,
Da iz jame ga izmakne,
Na nevestin prst natakne, —

Ali mu je ona mala
Drobna biljka čarotvorna,
Biljka detelje četvorna,
Iz drhteče roke pala!

A iz Vilingrada tica,
Tenkokljuna golobica,
Ki jo Vila je poslala,
Da jej bilja bi nabrala,

Baš na čas je doletela,
I pri Gojku je zastala,
Deteljico je pobrala,
Oj — nevidnost mu je vzela!

Plaho išče deteljico,
Al' je roka ne dotipa!
I utripa s trepavico,
Ali vida ne dotripa!

Kajti struja svetlosti
Drzni mu je vid izžegla,
I temina na oči
Neproizorna mu je legla;

I zastira mu čarilo,
Vilingrada sjaj i kras,
I božanstveni obraz:
Biserojlo, Jasno Vilo!

Vendar čuti njen pogled,
Kakor da ga nežno gladi,
Ko da vrelo kožo hladi
Od temena mu do pet;

Sapo čuti vonjevito,
I od nje ga po telesu
Kri prošine ognjevito,
I zavre mu v divjem plesu!

Ali se o vrat mu mila
Mehka roka je ovila,
A po licu hladna koža,
I mesó ga sveže boža;

Boža ga, ter na oči,
Kakor blagodejen strup,
Rahlo sladek mu poljub,
I na čelo, položi.

A beseda milozvočna,
Ko da milo gostoli
Tiha vodica potočna,
Krotko ga ogovori:

«Dragane moj poželjeni!»
«Moj si! Evo te pri meni!»
«V mene gledaj, da okó»
«V tvoje utopim sladkó!»

«Nij ti treba deteljice,»
«Ki nevidnega stori!»
«Evo pokroviteljice:»
«Čuva te, nad tabo bdi!»

«Kaj si maneš sanjca blede»
«S trepetljikavo rokó?»
«Gojko! Tvoje je okó»
«Zamižalo? I ne gleda?»

«Gojko! Tema na oči»
«Neproizorna ti je legla?»
«Silna struja svetlosti»
«Drzni ti je vid izžegla?»

«Dá! Ej, Vilin sjaj je plamen»
«Zažigač, i vidolamen!»
«I očesce tvoje mrtvo»
«Drago platilo je žrtvo!»

«Vendar! Dasi je okó»
«Zamižalo i ne gleda,»
«Nij otrpnolo teló»
«Ti od Vilinega gleda!»

«Evo jih, to društvo nemo,»
«Društvo gosto i golemo,»
«Onih, ki — okameneli —»
«Veke tukaj so prebdeli!»

«Mnogi, mnogi so dospeli»
«Do pečine Viline,»
«Ali vsi — okameneli —»
«Evo na okrog stojé;»

«Tebe pa je Vila zvala,»
«Zvala te i klicala!»
«Za teboj je željevala,»
«Plakala, naricala!»

«Pa v te tvoje tople žile»
«Da ulije večni led»
«Trpki smrtonosni gled»
«Biserojle, tvoje Vile?»

«Ne, ne! Tebi ne, moj Gojko,»
«Sladko dete milodisno!»
«Ej, da tebi, moj dragojko?»
«Tebi — jabolko mirisno?»

«Vid si dal! Al' tvoja Vila»
«Ti z ljubeznijo ga plača;»
«I, kar žrtva jej je bila,»
«Tisočero rada vrača!»

«Samo grli me, i ljubi,»
«I ta bel mi vrat objemaj,»
«I na nedru mi zadremaj,»
«I za ljubav mojo snubi!»

«Pa ti vrnem še oči!»
«Eno je močirlice,»
«Pitome ponirlice,»
«Kako v službo mi hiti!»

«Še boš gledal to čarilo,»
«Vilingrada sjaj i kras,»
«I božanstveni obraz:»
«Biserojlo, Jasno Vilo!»

Gojko sluša, i medli,
I beseda mu umira,
Živ je, ali ne živi,
I ko da mu duša hira;

Sapo čuti vonjevito,
I od nje ga po telesu
Kri prošine ognjevito,
I zavre mu v divjem plesu;

Al' oblije ga mrtvilo,
I otrpnejo mu udi,
Pa se v Vile mehko krilo
Krotko, kakor blažen zgrudi;

I v zelenej mahovini
Pri vodici na blazini
Vili v nedro se naslanja,
Ter na nedru se zasanja.

Tiho, tiho! Gojko spava!
Glasna Pivka ne bobni,
I studenec ne šumi,
Ki mu lice obigrava.

XVIII.

Močirlica.

Tiho, tiho! Gojko spava!
Glasna Pivka ne bobni,
I studenec ne šumi,
Ki mu lice obigrava.

Biserojla mu glavico
Krotko k sebi pridrzuje,
Ter mu blaženo ustnico
V belo čelo pritiskuje;

I s solzami ga poliva,
I s poljubi jih suši,
Šepeta mu, besedi,
I celiva, i celiva!

Tiho, tiho! Gojko spava!
Glasna Pivka ne bobni,
I studenec ne šumi,
Ki mu lice obigrava.

Tenki prsti mu lasjé,
Čelo gladijo, i lice,
I prozorne trepavice,
Ki nad mrtvim vidom bdé;

Biserojla pa glavico
Na njegovo nasloni,
Ljubne ga na trepavico,
Zgrozne se, i — tu zaspi.

Tiho, tiho! Ljubav spava!
Glasna Pivka ne bobni,
I studenec ne šumi,
Ki tajanstvo obigrava;

Samo se močirlica,
Pitoma ponirlica,
Gibko iz Pivke pridviguje;
I blaženstvu pridružuje;

Čula gospodarice
Govor je, i razumela,
Ter zato iz vodice
V službo jej je prihitela.

Bela je gospá jej mati,
Mati, sestra, i družica!
Zanjo vse bi h'tela dati,
Kakor sestrici sestrica!

Oj, i saj so jej oči
Se nagledale lepote!
I od danes več jim nij
Niti želje, nit' pohote!

Kajti videle so sreče,
Videle blaženstva raj!
Kaj je biser jim, i sjaj?
Kaj čarobe vse bliščeče?

Ej! I dan je čarodejni,
Ko počiva svet brezmejni,
Ko rastljine oživé,
I živali govoré!

I močirlica se dvigne,
Tiho valček si odgrne,
K Jasnej Vili se obrne,
Ter v naročje njeno švigne;

Spavajočo presenetne,
Krotko jej v uho šepetne,
Ter jej tiho govori,
Da na službi jej stoji.

Tiho, tiho! Gojko spava!
Glasna Pivka ne bobni,
I studenec ne šumi,
Ki mu lice obigrava.

Okol' vrata mu se mila
Mehka roka je ovila,
A po licu hladna koža,
I mesó ga sveže bože;

Boža ga, i na oči,
Kakor blagodejen strup
Rahlo sladek mu poljub,
I na čelo, položi;

Pa dosegne ribico,
Pitomo močirlico,
Ter jo nežno i krotkó
Gojku tisne na okó.

Krotka stvarčica zdrhti,
Ko da jo je zbolelo,
Ter se tiho, al' veselo
V svojo vodico spusti:

Vid je dala Jasnej Vili,
Da Gojmirove oči
Iz temine i noči
V novo videlo očili!

A Gojmiru po telesu
Tok se blagodejen zlije,
I v otrpnolem očesu
Videlo i luč zasije;

I spregleda mu oko,
Ter upre se v Jasno Vilo,
I v oko božanstveno,
Ki v njegovo se utopilo!

Drobna pa Močirlica,
Pitoma ponirlica,
Slepa od tedaj medleva;
Ali — vida ne žaljeva!

Pitoma Močirlica!
Krotka stvarca nežnopolta,
Ko voščena, jasnožolta
Oživela ikrica!

Oživela ikrica
Nežnosti i nevinosti!
Milovidna sličica
Neogrešene krotkosti!

XIX.

P e č i n a.

V kraj pečine, na odmaku
Po tajanstvenem se mraku
Žarka svetlost je razlila:
Tu prebiva Jasna Vila!

Vse je tiho i pokojno,
Ko da vsa priroda spi,
Samo neko dušegojno
Sladko glasje glagoli;

Mehke sapice igrajo,
Milozvočno šepetajo,
Blage luči, ko v kopreni,
Skačejo po belej steni;

Ko da sapa Svetovida
Po prostoru mrgoli,
I da božjega mu vida
Rahel žarek plapoli.

Na *brežuljku*¹ od Safira,
Adamanta i Porfira,
Basnosloven seva sjaj:
To je *Biserojlin gaj*.²

To je čarobno kraljestvo
Večne luči, i življenja,
I svetlobe je toržestvo,
I lepota je brezmejna!

Tam drevesa se nebrojna
Raznolika, raznobojna,
V ljubkem redu i neredu
V pašo nudijo pogledu:

Iz Smaragda vitka jela,
Iz srebrá topola bela,
Iz zelen'ga Malahita
Tiha vrba i rakita;

Temna buka iz Granata,
Iz Topaza svetli lavor,
A košati hrast i javor
Iz leskečega Agata;

Na okrog od Adularja
So cvetice, i Jantarja,
I od biserja, kristala,
Od Azurja i Opala.

---

¹ Gora Kalvarija.

² Očaran vrt.

A nebrojena krdela
*Naroda*¹ so na okrog
Ljubopitna prihitela
V basnoslovni Vilin log:

Sivi starci i mladiči,
Matere i otročiči,
Jedni hodijo, stojé,
Jedni motrijo, klečé.

Oj, zakaj so prihiteli
Gledat ta Vilinski gaj?
Žalost! Vsi okameneli
Tu stojé za vekomaj!

Čudo! Biser so postali!
Biser! Kamen dragocen!
Morda to so željevali?
Morda jim je srečna sén?

Menda! — Kajti sredi loga
Resen kip stoji *Svaroga*,²
Razprostira veličanstvo,
Višnjo silo i božanstvo.

Mnoga pa podoba blede
Iz molčečih teh krdél,
Mnog i lik okamenél,
Blaženo v božanstvo gleda!

---

¹ Razni stalagmiti o gori Kalvariji.

² Stalagmit: sv. Štefan.

Dalje notri, kakor v mraku,
Ko v tajanstvenem oblaku,
Ves iz biserjevih zidov
*Hram*¹ se dviga Svetovidov.

Okol' biserjeve stene,
Ko iz leda iztesani,
Stolpi, žarko prosijani,
I podbočnice steklene;

Med podbočnicami vrata
Drobno rezljana i zlata,
Svetla okna i prozori;
Mehki sagi i zastori;

Pa na tisoče stolpičev,
Pozlačene strešice,
I vršičev, i vogličev,
Mreže i verižice.

I to vse gori, i tlije,
I ognjikavo se sije,
I preliva se v svetlobi,
V blesku, žaru i čarobi!

Tu je Vila Gojku dala
Prvo cvetko od kristala,
Prvo biserno cvetico,
Svoje sreče beležnico;

---

¹ Stalagmit: Milanska cerkev.

Jedno pa za spomenik,
Da o sladkej sreči priča,
Položi na *žrtvenik*¹
Biserni na vrhu griča.

Na tem žrtveniku Vila
Silnega Svaroga hvali,
Ter za žrtvo mu kadila,
I vonjito olje pali.

Zdaj od *grozda*² z jagodico
Gojmira uslužno hrani,
Ter osveži ga z vodico
*Hudournika*³ na strani:

Kajti, kolikor je silna,
Tol'ko tudi je bogata;
I pečina njena zlata
V vsem je blagu izobiljna!

Res, ledena je vodica,
I kam'нена jagodica!
Ali jej je Jasna Vila
Sok, i med, i slaj vlila!

Po krepilnem se odmoru,
I v veselem razgovoru,
Z brda kreneta v dolino,
Gledat Vilino pečino.

---

¹ Stalagmit: veliki oltar.

² Stalaktit: grozd.

³ Stalaktit: hudournik.

Kako Gojkovo okó,
Milotno nadraženo,
Radostno i blaženo,
Gleda Vilino blago!

Prsi se mu dvigajo,
Bujna radost i veselje,
Blaženost i strastne želje
V srcu se mu užigajo!

Vila pa ga pazno vodi,
Skrbno gleda, koder hodi,
Mimo brezdna i propada,
Kjer je noč, i tema vlada;

Kjer medleva društvo nemo
Onih, ki — okameneli —
Veke vže so tu prebdeli:
Društvo gosto i golemo!

Kaže mu jih, ter mu reče:
«Vidi, Gojko, ti so vsi»
«Biser h'teli kresati,»
«Ki po stenah se leskeče;»

«Ali trd je Jasne Vile»
«Trpki, smrtonosni gled!»
«Vsem je skozi žarke žile»
«Mrtvouden sprožil led!»

«Eno ti pri ramenu,»
«Na okroglem kamenu,»
«Oni *starec*¹ z brado sivo,»
«Ki te gleda, kakor živo:»

«Bil je to puščavnik nek,»
«Mož pobožen, bogobojen.»
«Ali tudi on obsojen,»
«Tu medleti v vekov vek.»

«Da v samoti — star i vel —»
«Tiho društvo bi imel,»
«Poželel je krotko tico,»
«Vilingrajsko golobico;»

«Jadni starčel Golobice»
«Res, sedaj so mu družice;»
«Al' ne gladi jih z rokó,»
«I ne gleda jih okó!»

V tem prikaže mal se griček
Iz kremenca iztesan,
A na vrhu mu vkopan
Od Safira je *kotliček*;²

Okol' griča i nad njim,
Liki dušam krilatim,
Sto i sto veselih tičev
Dupljašev i golobičev;

---

¹ Stalagmit : puščavnik.

² Stalagmit : kotlič.

Iz kotliča na okrog
Krotko se napajajo,
Dvigajo se pod obok,
Ter veselo rajajo.

Biserojla tu zastane,
I zamisli se pobožno,
Resne si oči omane,
I spregovori otožno :

«Tukaj roka mu nesrečna»
«Segla je za golobico;»
«Pridobil si je družico:»
«Zdaj mu je družica večna!»

«Zdaj pa hitro za menoj,»
«I nikari se ozreti!»
«Kajti črno za teboj»
«*Peklo*¹ ti zijá i preti!»

«Čuješ-li, kako bobni?»
«To je Pivka v globočini!»
«Strmoglavi se, besni,»
«Peni se, divjá v temini!»

«Videl si jo na ponoru,»
«Ko si stopil v carstvo moje,»
«I med zmaje i pozoje»
«Tam v podzemeljskem prostoru;»

---

¹ Plutonovo kraljestvo.

«Ali kmalu vidno strugo»
«Od očij je tvojih skrila,»
«Ter si izpod zemlje drugo»
«Globokejšo je izrila;»

«Ali zopet je iz dna»
«Dvignola se, i živi!»
«Čuj jo, kako ropotá,»
«Kako rjuje i bobni!»

«Pasja spaka Mitalo»
«Premetuje se v valovih,»
«Marant, črno strašilo,»
«Laje, tuli po bregovih;»

«I povodni mož Vodan»
«K sebi mami pod valove,»
«I lukavi Tatrman»
«V mokro vabi smrt, i zove!»

«Pojdiva od tod na breg,»
«Ki naj' na ovinku vabi!»
«To je dražesten osek,»
«Tam se groza hitro zabi!»

«To je jasni moj *Razgled*,¹»
«Tam si, trudna, odpočivam,»
«Tam o svojem domu uživam,»
«I golobov motrim let.»

---

¹ Stalagmit: belvedere.

«Tam na svodu zvezdice»
«Ljubko se odsevajo,»
«A prozorne meglice»
«Rahlo jih odevajo:»

«Te srebrne zvezdice»
«Bratski bova podelila,»
«I prozorne meglice»
«Okol' sebe bova vila;»

«V njih se bova poljubila»
«Sto- i sto- i tisoč-krat;»
«Mladi Gojko, Vilin brat,»
«I posestrima mu Vila!»

«Pri Razgledu tiho pada»
«V biserne posodice»
«Svežega nuditelj hlada,»
«*Curek*¹ vode bistrice:»

«Njega rosne kapljice»
«Žejno bova v srce pila,»
«Ter, ko tople solzice,»
«Od miline jih točila!»

Sedla sta na vrh Razgleda,
Gledala sta golobice,
I napila se vodice,
Ko čebelica se meda;

---

¹ Stalaktit: curek.

Pa mu jame šepetati:

- «Kaj si mi o steni tesal?»
- «Kaj iz nje mi biser kresal?»
- «Komu si ga hotel dati?»

- «Evo tebi ga do volje!»
- «Ali sum mi srce kolje!»
- «Komu — to mi odgovori —»
- «Si ga dati hotel gori?»

Ali Gojku na srcé
Toga legne zdaj morilna,
Žalost ga zavzame silna,
I molčé mu ustnice;

Pitanju ne odgovarja,
Tje v temino zre molčé,
Miri bujno si srcé,
Ki mu slike mile stvarja;

Pa zaprosi trepetaje:
«Oj, odvedi me od tod!»
«Kamor gledam, vidim zmaje,»
«I pošasti so povsod!»

«Kakor da me vabijo,»
«I prizivajo prijazno;»
«I za mano grabijo»
«Jarovito, besno, blazno!»

«Eno *meča*¹ na oboku!»
«I kakó je svetla réz!»
«Eno, glej ga v razpoku»
«*Gušterja*² strupeni bés!»

Več ne gleda v kamenje,
Ki po stenah mrgoli,
Ni v bogato biserje,
V belem svitu ki blišči!

Le življenje da ugleda!
Ali nij življenja v jami!
Vse je le podoba blede,
I kam'neni liki sami!

Tu so tihe *deklice*,³
Ki pokojno so zaspale,
Ali so, nesrečnice,
Za na veke zamižale!

I mrtvaške so si *prte*,⁴
Grozovito razprostrte,
Razobesile o strop;
A pod njimi črn je *grob*!⁵

---

¹ Stalaktit: Damoklejev meč.

² Stalagmit: krokodilj.

³ Stalagmit: speče deklice.

⁴ Stalaktit: perilo.

⁵ Stalagmit: grob.

Gojko groze zadržti,
Onemore i utrne,
Proč od Vile se obrne,
Ter v daljino zatrči.

«Stoj! ne beži mi iz grada!»
«Meča, groba se ne boj!»
«Tvoja Vila tukaj vlada!»
«Stani! Bežati nemoj!»

«Moje carstvo je veliko!»
«Srce bom ti razvedrila!»
«Glej košato *omoriko*,¹ —»
«Tam si bova odpočila!»

Glej: I Gojko ne beži,
I ustavil se je v begu;
Eno ga, na rokosegu
Mirno kakor kip stoji.

Oj, čaroben je prizor
Zaustavil mu korake,
I — ko sladek ga uzor —
Je zamaknil nad oblake;

Gleda, i zanešen zre
V neopisne čarobije,
Nov prizor se mu odpre,
Ko podoba domišljije:

---

¹ Stalagmit: cipresa.

Pred očmi mu Jasna Vila
Malahitno svetlo steno
Z biserjevo je *kopreno*¹
Čarovidno zagrnila!

V njo, ko da so na nebroje
Zvezde i cvetice vtkanе,
I vse njih leskeče boje
Tukaj so v toržestvo zbrane!

Kakor po deviškem nedru
Biserojle, Jasne Vile,
I po vitkem njenem bedru
Da so ljubko se ovile,

Ko na nebu proge žarke
Od zvezdice poletarke,
Kakor v koži žilice,
Ko na listu mrežice:

Tako so se po kopreni
Drobne borice nabrale,
I od njih se nežne séni
Po svetlobi razgranale!

Skoz' kopreno pa žarina
Blagodejna treperi,
I — ko v sanjah ti milina —
Rahlo plava črez oči!

---

¹ Stalaktit: zagrinjalo.

A v to čarobijo bajno,
Ki ne slika je beseda,
Od strani, i kakor tajno
*Radegost*¹ prijazno gleda,

I pozdravlja potnika,
Mimo njega, ki hitita,
Da se iz iztočnika
S svežo vodo okrepita.

I zares! Ko da ju čaka
Tam šumi *ogromen slap*,²
A iž njega, kap po kap,
Bistra voda se odtaka;

Kapljice se zbirajo
V goste kite i potoke,
Ter kapaje v bistre loke,
Rahlo jih izpirajo.

Ali Gojko ne počine!
Hoče se nagledati,
I — ko vrne se iz pečine —
Narodu povedati,

Da je videl Vilingrada
Nezamišljene čarobe,
Ki od dné jih, i svetlobe
Temna krije noč propada.

---

¹ Stalagmit: jamski čuvaj.

² Stalaktit: veliki slap.

Ali ne! Nazaj! Nazaj!
Tukaj čaka ga strahota!
Ko četvoronožen zmaj
Tam leži podoba *skota!*¹

Divji raki i *jakrepi*,²
Trdokoži, vitorepi,
Grdi pajki i *jastogi*,³
Studokrvni, mnogonogi!

I nazaj beži do groba!
Kje je dan? O kje svetloba?
Ali grobni samo griči
Čakajo ga, i *mrličiči!*⁴

I sumorne *razvaline*⁵
Neke čarovne grajščine,
Po zidovih *čudne črke*,⁶
Kakor neke zmije mrke!

«Groza, groza! Oj naprej!»
«Iz temine i mrtvila!»
«Kje je dan? Povej, povej!»
«Saj si moja blaga Vila!»

---

¹ Stalagmit: speči lev.

² Stalagmit: morski rak.

³ Stalagmiti: ribji trg.

⁴ Stalagmiti: mumije.

⁵ Stalagmiti: razvaline.

⁶ Stalagmiti: hijeroglif.

«Glej jo! *Vodica*¹ vesela»
«V vis bi rada skakala»,
«I — da nij okamenela —»
«Cvetke ti namakala!»

«I *drevo iz solnčne zemlje*²,
«Z mehkim listjem bi hladilo»,
«Ali mrzlo mu mrtvilo»
«Snago i življenje jemlje!»

«I ta tožna, *bleda žena*,³»
«Otročica ki pestuje!»
«I ta *roka troprstena*,⁴»
«Ki na mene pokazuje!»

Pa zaprosi trepetaje:
«Oj, odvedi me odtod!»
«Kamor gledam vidim zmaje»,
«I pošasti so povsod!»

«Groza, groza! Oj naprej!»
«Iz temine i mrtvila!»
«Kje je dan? Povej, povej!»
«Saj si moja blaga Vila!»

---

¹ Stalagmit: vodomet.

² Stalagmit: palma.

³ Stalagmit: mati božja z detetom.

⁴ Stalaktit: roka s tremi prsti.

«Gojko moj, umiri se!»
Zvonko govori mu Vila,
«Res, tu je oblast mrtvila,»
«Mrzla noč v njej širi se,»

«Ali kakor jasen dan»,
«Evo žarki *svit severni*,¹»
«Ljubko z zvezdami protkan,»
«Sije ti v obraz čemerni,»

«Ter čarobno pozlačuje»
«Te okamenele grobe,»
«I obseva, oživljuje»
«Neme kipe i podobe!»

«Gojko, ta čaroben žar»
«Mojo ti ljubezen slika!»
«Oj, ognjena je, velika,»
«Vse, i vse ti daje v dar!»

«Samo grli me, i ljubi,»
«I ta bel mi vrat objemaj,»
«I na nedru mi zadremaj,»
«I za ljubav mojo snubi!»

«Eno ga: Bliščeči *slap*,²»
«V žarju severnega svita!»
«Kako bliska kap po kap,»
«Svetlobojna, poskočita!»

---

¹ Severni žar ali polnočna zarja na stalaktitih.

² Stalaktit: mali slap.

«Blizo loke pa stoji»
«*Prestol*,¹ kojega je Vila»
«Z biserja i svetlosti»
«Za te, Gojko, naredila;»

«Na prestolu odpočivaj,»
«I okrepi si moči,»
«Ter o mojem blagu uživaj,»
«I napasi si oči!»

— «Groza, groza! Oj naprej!»
«Iz temine i mrtvila!»
«Kje je dan? Povej, povej!»
«Saj si moja blaga Vila!»

«Miren bodi, Gojko mili!»
«Evo, prišla sva do hrama,»
«Znanega le Jasnej Vili:»
«To je *adamantna jama*!²»

«Tu bliščé se bogatije,»
«Kakor kapljice potoka,»
«Kedar zlato od iztoka»
«Mlado solnce jih obsije;»

«Straži kačja jih kraljica»
«S krono adamantovo,»
«Vilina poverjenica»
«Nad blago nebrojeno;»

---

¹ Stalagmit: prestol.

² Dijamantska luknja.

«Evo ti blaga do volje!»
«Ali moj, le moj ostani!»
«Oj, ljubezni mi ne brani!»
«Želja me nemilo kolje!»

«Tam na kraju je *dvorana*¹,»
«Konec carstva mojega,»
«Meja carstva črnega»
«Bog Trjasa i Vodana;»

«Pojdiva tje na odmor,»
«Na počitek i v zavetje,»
«Na ljubaven, nežen zbor,»
«I na blaženo početje!»

«Glej nad nama na dvorani»
«Od kremenja je obok,»
«Ki držé ga na okrog»
«Stolpi iz biserja tesani:»

«Tukaj, Gojko moj, ostani!»
«Evo, dušo bi ti dala,»
«Samo v tebi živovala,»
«Moj milojko milovani!»

«Ali tje na *most*² nikari,»
«Da se Vila ne razjari,»
«Da Vodan te i Trjas»
«Ne dograbita v propast!»

---

¹ Velika dvorana.

² Prirodni most.

«Čuješ li ropotni zvok,»
«I šumenje sluholomno?»
«Čuješ molkli stok i pok,»
«I bobnenje votlogromno?»

«Gojko moj, to so Pesjani!»
«Jednonogi, jednooki,»
«Divji, besni, krvoloki,»
«Pasjeglavi i pogani!»

«Sukajo se vrtoglavo,»
«I vrtijo se v kolesu,»
«Tulijo, kričé hripavo,»
«I mesarijo se v besu!»

«Čakajo te, da se vrneš,»
«Da od Vile se obrneš,»
«Pa da se te polasté,»
«I v Pesjana spremené!»

«Zdaj več nisi nevidljiv,»
«Deteljico si izgubil!»
«Vile nisi še poljubil!»
«Vedi, Gojko, da si kriv!»

«Nego tukaj k meni sedi,»
«Pa ta tvoj obrazič bleđi.»
«V krilo Vilino položi,»
«I, kaj krivo ti, potoži!»

«Dečko! Al' bi te objela!»
«Stisnola te! Osvojila!»
«Ter ti ona usta vrela»
«Celivaje odojila!»

Ali Gojko je ne sluša,
Niti jej odgovori;
Živ je, ali ne živi,
I ko da mu hira duša;

I oblije ga mrtvilo,
I otrpnejo mu udi,
Pa se v Vile mehko krilo
Truden i upehan zgrudi.

Tiho, tiho! Gojko spava!
Glasna Pivka ne bobni,
I studenec ne šumi,
Ki mu lice obigrava.

Vila drobno pa glavico
Na njegovo nasloni,
Ljubne ga na trepavico,
Zgrozne se, i — tu zaspi!

Tiho, tiho! Ljubav spava!
Glasna Pivka ne bobni,
I studenec ne šumi,
Ki tajanstvo obigrava;

Samo se Močirlica,
Pitoma ponirlica,
Gibko iz Pivke pridviguje
I v pečino prisluškuje:

Kakor da se nekaj drami
V nedoglednem tam prostoru,
Ko da zvok se pri ponoru
Iz propada bliža jami?

Tiho, tiho! Ljubav spava!
Glasna Pivka ne bobni,
I studenec ne šumi,
Ki tajanstvo obigrava.

* * *

Mi pa pustimo pečino,
Gori pojdimo na svet,
Da posetimo družino,
I končamo pripoved!

XX.

Svatje.

Zlata zvezda je zvršila
Na nebesih kolobar,
Odkar se je obrnila
Na pristopu v Kresov jar;

Solnce pada na zaranke!
Okol' njega vže so tanke
Na zapadu meglice,
Na iztoku zvezdice.

S pašnikov i senožetij
I od pojnic izpod brda,
Sita obile blagodeti,
Vračajo se bela krda:

Jagnjet volnorodna čreda
Sviloruna, šibkonoga,
Trdovimena goveda,
Svetlodlaka, vitoroga.

Dvakrat solnce je zastalo,
Dvakrat vže zatrepetalo,
V tretje se bo poslovilo,
Kresov dan bo završilo!

I soparna zemlja dihne,
Nežen lahor krotko pihne,
Potok rahlo zašumi,
I priroda zadiši.

Ali glejte vrh Dolinski,
I pod njim ponor pečinski!
Kakor bujna svatovina
Tam stoji ljudij množina:

Knez Borut i Borivoj,
Kneginja i županica,
Dragomila Jagodica,
I družine silen roj;

Tu je vitez i vojvoda,
I vlastela i gospoda,
Tu je skromni siromak,
Kmet, i hlapec, i težak;

Tu so venci, tu so kite,
Suhe trske smolovite,
Tu so bobnji i dvojice,
Tu rogovi i mešnice;

Čili konji osedlani,
Bistrooki, brzonogi,
I volovi vitorogi,
I vozovi posteljani:

Čudotvorni iz Vilingrada
Biser, ki junak ga nosi,
— Da sovražno moč prekosi, —
Čakajo okol' propada.

Saj je vračala starica,
Da četvorna deteljica
Nevidljivega stori,
Dokler solnce ne zaspi!

Saj je sveža še kresnica,
Ki sinoč' jo posteljala
Dragomila Jagodica,
I za sodbo uprašala!

Saj je vračara roké
Položila mu na teme!
I saj hrabro je srcé!
I junaško mu je pleme!

Evo, solnce vže zahaja,
Mrak počasu pridohaja,
Zadnji vže drhtijo sviti:
Kmalu mora Gojko priti!

A razžarjenega lica,
Razplamenjenih očij,
Dragomila Jagodica
Tje k ponoru poleti,

I temó prodreti skuša, —
Ali tema se temni!
Pripazuje i prisluša, —
Ali Pivke bes rohni!

I od solnca na zapadu
Do temine v propadu,
Kakor netopirja let,
Skače jej nemiren gled;

Solnčnega obraza meri
Za planinami odmak,
Meri, kol'ko raste mrak,
Koliko se senca širi.

Solnce pada i zahaja,
Mrak hitrejše pridohaja,
Zadnji vže drhtijo sviti:
Gojko mora, mora priti!

Ali Gojka nij, i nij!
Bozi! — Kaj se je zgodilo?
Oj — te Viline oči!?
Biserojline mrtvilo!?

Radovedna za glavó
Glava se nad brezdno klanja,
I obrača se v nebó,
I blede od očajanja;

Žene so posedale,
Glave krijejo si v dlanih,
Da — oj — ne bi gledale
Teh obrazov očajanih!

Borivoj v Boruta gleda,
Ter molčé mu govori,
Ali nema ta beseda
Grozen govor govori:

«Ali sreča bodi mila!»,
«Ako deteljo izgubi»,
«I da ga usmotri Vila»,
«V trd ga kamen spremeni!»

Vzbuni praznična se četa,
Ter nemirno zaroji,
Kri jim v žilah zastoji
Ko začarana, zakleta!

Solnce pada i zahaja,
Mrak nevarno pridohaja,
Zadnji baš drhtijo sviti:
Gojko mora hitro priti!

Hitro, hitro! Solnce mine!
Zdaj bo leglo za planine!
Evo: Korak po korak
Senca bliža se, i mrak!

Jadna deva! Na ponoru
Ženinu v sosret sanjiva,
On pa na ljubavnem zboru
V krilu Vilinem počiva!

Hitro, hitro! Solnce mine!
Evo, lega za planine!
Groza! Jeden še korak:
Tu je senca, tu je mrak!

I v trenutku, hipoma
Solnce, zemlja i nebó,
Raj i Navje blaženo
V tretji krat zatrepetá!

Zdaj! — I solnce se je skrilo!
Mrak, temina, i mrtvilo!
Dragomili se zvrtili,
Pa v votljino zakriči:

«Gojmire, ohoj, ihoj!»
— Ali odgovora nij!
Samo jeka odječi:
«Goj-mi-re, o-hoj — i-hoj!»

Kajti Gojko v dnu dvorane
V nedru Vilinem sloni,
V njem sloni, i sladko spi,
Sanje sanja začarane.

«Gojmire, ohoj, ihoj!»
«Gojko, verjeniče moj!»
«Goj-mi-re, o-hoj, i-hoj!»
«Goj-ko, ver-je-ni-če moj!»

XXI.

S o d b a.

Tiho, tiho! Ljubav spava,
Glasna Pivka ne bobni,
I studenec ne šumi,
Ki tajanstvo obigrava;

Samo se močirlica,
Pitoma ponirlica,
Gibko iz Pivke pridviguje,
I v pečino prisluškuje:

Kakor da se nekaj dramí
V nedoglednem tam prostoru,
Ko da zvok se pri ponoru
Iz propada bliža jami?

Hkrati se začuje zvok
Dolg, zategnjen iz votljine,
I odmeva ga obok,
Da v ušesa Gojku šine:

«Gojmire, ohoj, ihoj!»
— Gojko strese se, vzbudi!
A odjek mu ponovi:
«Goj-mi-re, o-hoj, i-hoj!»

Gojko skoči, ko pijan :
«Čul sem glas ti, Jagodica!»
«Oj na svet, na jasen dan!»
«K tebi, k tebi, verjenica!»

I spusti se, kakor blazen!
Več ne plaši, ne drži
Niti strah ga, ni bojazen!
Le beži, beži, beži!

Iz dvorane do mostú,
Z mosta v črno pomrčino,
V carstvo groze i strahú,
Med Trjasovo družino!

Ali notri v globočini
Stena modro se ognjika,
Po grmečej pomrčini
Iskra šviga i svetljika;

Tam je groza i trepet,
Ropotanje i žveket,
Stena poka i ječi,
Gora škriplje i drhti;

Tam je Marant, Mitalo,
Pasja spaka, strašilo,
I Pesjani krvoloki,
Jednonogi, jednooki :

Krdo krvoloko, besno,
Jarovito, ljuto, jezno,
Iz hudobe je rojeno,
I hudobi posvečeno!

Sukajo se vrtoglavo,
I vrtijo se v kolesu,
Tulijo, kričé hripavo,
I mesarijo se v besu!

Zgrabijo ga v ljutem besu,
Z rok v roké ga mečejo,
Ter ga v vrtoglavem plesu
Pod ponor privlečejo.

Kjer je Zmaj zelene glave
I ognjenega jezika,
Sevajo oči krvave,
A strupeno žrelo sika!

Guja, kača i modras,
Tisočer otroven gmaz,
Sova, močerad, Pozoj,
Volkodlak i Krvodoj!

Gori pa, ko Vilina,
Glava Dragomilina
Probledela očajanja
Solzna se nad brezdno klanja:

«Gojmire, ohoj, ihoj!» —
— «Dragomila Jagodica» —
— «Gojko, verjeniče moj!» —
— «Dragomila verjenica!»

I vže vidi ga v blaznilu
Sred' Pesjanov v globočini,
Vidi ga, kako v besnilu
Ž njimi peni se i slihi;

I spreminja se v Pesjana!
Jedno le mu je okó!
Glava črna i pogana!
V jedno pleše le nogó!

«Gojko! K meni pridi hoj!»
— Al' jej odječi nazaj,
Ko zamolkel pasji laj:
«Pridi! Plešiva nocoj!»

Dragomilo zgrabi strast,
Neka hrabrost, neka nada,
Več ne plaši je pošast,
Niti črna zév propada!

V prsih grizejo jo zmije,
V udih trnje jej proklije,
V gledu molnja jej zasije,
V žilah vroč se žar razlije!

Skrči mlado se teló,
Kakor pajk v žerjavici,
Pa se v vrtoglavici
Nagne nad globoko dno:

I pogleda v črno žrelo,
Zgrabi se za vrelo čelo,
Pa se jej zvrtil v glavi,
I — v propad se strmoglavi!

* * *

Hčerka! Rosna kapljica! —
Kakor zvezda Danica! —
Sinko! Hrastovo korenče!
Gojko! Vitežko prvenče!

* * *

A v visokem zračnem sloju,
V resno strogem se pokoju,
Tri prikažejo device:
Tri sestrice Rojenice;

S haljinami si oči
Mokre zaodevajo,
Ter z višine množici
Žalostno odpevajo:

«Majke radost, Dragomila,»
«Njenega življenja cvet!»
«Tebi sodi Jasna Vila,»
«Jasna Vila, i njen pogled!»

«Sinko, materina slava,»
«Vitezov, junakov kras!»
«Tebi sodi bog iz Nava,»
«Sodi grozni bog Trjas!»

XXII.

S I o v ó.

I takó se je zvršilo!
Kakor je sojeno bilo:
Dva mladenca bogodana,
Zdaj Trjasova Pesjana!

Mera se je prepolnila,
Dozorél je črni klas!
Sodila je Jasna Vila!
Sodil grozni bog Trjas!

* * *

Biserojla, Jasna Vila
Vilingrad je zapustila;
Zdaj le v srcih še prebiva,
Le v spominu še je živa!

Samo še Močirlica,
Pitoma ponirlica,
Slepa v vodici medleva,
Ter o Biserojli peva.

Kjer si mešta prej bogata
Stvarjala je čarolije,
Tam kopač zdaj, i lopata
Suhoparno v zemlji rije ;

Drzno danes tam koraka
Nepobožna noga vsaka :
Nemec, Brit, Italijan,
Indec i Američan!

Roditelji ostareli
V tihej togi so pomrli,
Zapuščeni dvori beli
Drug za drugim se podrli ;

Nij več grada vrh Soviča,
Pod Nanosom nij gradišča, —
Puste le še podrtine!
Oglodane razvaline!

Danes nij dreves več svetih,
Ni od kamena žrtvišč,
Tihih hramov i svetišč,
S svetim strahom zaodetih!

V bukovini se, i v logu
Več Triglavu ne daruje,
Niti koljivo žrtvuje
Se mogočnemu Svarogu ;

Nij v osvitu Kolede,
Ni v oblaku Dodole,
Na somraku nij Morane,
V cvetu Vesne i Živane!

Sladka pesem Ravijojle
Danes več ne žuboreva.
I s planin jej ne odmeva,
Zvonka klika Gorovojle!

Kje je vrisk, ropot i hajka,
Vrtoglava balalajka?
Zbor na Kleku ne zboruje,
Nočno kolo ne skakuje!

Vse je pustó! Vse je prazno!
Jalovo i dušemrazno!
Nij, i nij je, čarobije!
Nij je, bujne domišljije!

* * *

Bajna doba naših dedov!
Daljne zore svit megleni
V živopisanej kopreni
Bujnih slik iz drevnih sledov!

Ko božanstvena podoba
V medlem vonju od tamjana!
Ko mladika iznad groba
S svežim čarom obsijana!

* * *

Ali to je dobo gledal
Kršni Sovič, ter iz nje mi —
Starih časov svedok nemi —
Ovo bajko je povedal;

I odtod so se rodile
Skromne moje kitice,
Te pobožne sličice
Biserojle, Jasne Vile!

Slovar k «Biserojli».

A.

Adamant, a, *m.* slovanska oblika za Dijamant.

Agat, a, *m.* slovanska oblika za Achat.

Aždaja, e, *ž.* zmaj, pozoj.

B.

Bajan, a, *m.* Hagan (Kan) Obrov (Avarjev), ki je vojeval s carjem Samkom.

Balalajka, e, *ž.* ples, drvenje.

Blagodet, i, *ž.* blagoslov.

Bolgarija, e, *ž.* tožna pesem o umrlih junakih.

Bora, e, *ž.* guba (kar je nabrano).

Bosilje, a, *sr.* *Ocymum Basilicum* Lināi, Basilienkraut.

Brežulj-ek, ka, *m.* brežič, grič, holmec.

Bujen, a, o, živahen, buren.

C.

Celivati, *m.* poljubiti.

Č.

Čedo, a, *sr.* dete, otrok.

Čud, i, *ž.* nrav, temperament.

D.

Dika, e, *ž.* ponos, slava, kras.

Domačica, e, *ž.* gospodinja, gazdarica.

Dragoljub, a, *m.* šmarnica, *Convallaria maialis* L., Maiblume.

- Dražesten, a, o, mičen, ljubek, vabljiv.
 Dreven, a, o, starodaven.
 Dupljaš, a, *m.* vrsta goloba, ki živi v dupljah, Columba
 oenas, Holztaube.

F.

- Frug, a, *m.* Frank, Nemeč (fruška gora!).

G.

- Gatka, e, *ž.* basna, bajka, pravljica.
 Gmaz, a, *m.* kar leze, reptilium.
 Golobarnica, e, *ž.* podzemne duplje na Krasu, v katerih
 bivajo divji golobi.
 Gradišče, a, *sr.* trdnjava, tabor, utrjeno bivališče starih
 Slovenov.
 Grudi, ij, *ž. mn.* prsi.
 Guja, e, *ž.* zmija, kača.
 Gumno, a, *sr.* trišče; uglajen i steptan prostor, kjer se
 žito vrši i veja.
 Gušter, ja, *m.* martinček, podlazica, Lacerta viridis,
 Eidechse.

H.

- Hram, a, *m.* razven klet tudi svetišče, bogomolja, tempelj.

I.

- Iztočnik, a, *m.* vir, vrelec, izvor, studenec.

J.

- Jaden, a, o, nesrečen, beden, ubog.
 Jakrep, a, *m.* škorpion, Scorpio occitanus.
 Jar, ja, *m.* toplota, vročina, pomlad.
 Jasa, e, *ž.* goličava, praznina, neobrasel prostor v gozdu.
 Jastog, a, *m.* veliki morski rak, Astaccus marinus.

K.

Klotar, ja, II. *m.* fružki kralj v prvi četrtini sedmega veka.
Kolčivka, e, *ž.* dolina (na Krasu).

Koljivo, a, *sr.* krvava (pozneje tudi nekrvava) žrtva;
danes znači kuhano žito, ki se rabi pri raznih obredih pravoslavne cerkve (koljine!).

Kopje, a, *sr.* sulica.

Koritnjak, a *m.* vrsta ola (piva) iz ovsa; pije se še danes v Gorotanu.

Košava, e, *ž.* veter od iztoka.

Kovilje, a, *sr.* Stipa pennata L., Pfriedengras.

Kresi, ov, *m. mn.* letni solncevrat, solstitium, Sommer-Sonnenwende.

Kresnica, e, *ž.* Ivanjčica, ovčica, krasuljak, Chrysanthemum Leucanthemum L., Johannisblume, Maßliebe, große Gänseblume, Orakelblume.

Kršen, a, o, kamenit (Kras je kršen).

L.

Lahor, ja, *m.* veter od zapada, Zephyr.

Lepršt-eti, im, vrvoleti, vrvotati, nemirno letati.

Ljubopiten, a, o, radoveden, radoznan, vedom, vedoželjen.

Ljutovid, a, *m.* knez Posavine v prvi četrtini devetega veka; vojeval je proti Frugov.

Lukav, a, o, prepreden, zvit, hudoben.

M.

Mažuran, a, *m.* Origanum maioranum L., Majaron.

Mirisen, a, o, vonjit, dišeč.

Mletčan, a, *m.* Benetčan, Venecijan (Mletki = Benetki).

Močirla, e, *ž.* Človečja ribica, Proteus anguineus, Grottenolm.

N.

Nari-cati, čem, toževati, jokati, vzdihovati (posebno za umrlimi).

Nemušč, a, e, nemušči jezik = jezik živalij.

Neretva, e, ž. reka v Hercegovini; pritok Jadranskemu morju.

Nevin, a, o, nedolžen, čist.

O.

Odgonetka, e, ž. nasprotje zagonetke = uganjke; torej ugib.

Odojče, eta, sr. otročič, ki sisa, se doji.

Okom, na okom = navzdol.

Oman, a, m. Inula Helenium L., Alant.

Omorika, e, ž. smreka, Pinus abies L., Fichte.

Osek, a, m. naplavljená zemlja, nanos, prod, rtina.

Osoje, a, sr. stran za solncem, senca.

Ož, a, m. anguis fragilis, slepček, Blindschleiche.

P.

Perunika, e, ž. bogiša, sabljica, Iridea, Schwertlilie.

Pitom, a, o, krotek, prijazen.

Pitomina, e, ž. orana, obdelana zemlja, nasprotje ledine.

Piščal, i, ž. cev, Tibia, Schienbein.

Plahovit, a, o, bujen, buren, živahen, nestašen, nemiren.

Plitica, e, ž. krožnik, pladenj, plošček, Teller.

Podbočnica, e, ž. podpor, podpirač, Pfeiler, Pilaster.

Pogan, a, o, gnjusen, ostuden, nečist, grd.

Porani-ti, im, vstati (zgodaj = rano).

Postojbina, e, ž. domovina, bivališče, zavičaj, dom.

Pošev, a, o, kriv, nagnjen po strani, kos.

Pramen, a, m. kita, koder, šop, splot.

Presenet-noti, nem, prestrašiti, vzbuniti, iznenaditi, preneraziti, vzbuditi.

Prisoje, a, sr. stran pod solncem, solnčna stran.

Pročelje, a, sr. častno mesto pri mizi, glava mize, miza.

Proklas-ati, am, pognati klasje.

Prolist-ati, am, pognati listje.

Prosvib-noti, nem (od svibati) pognati, kliti, diti, niknoti.

Prozbor-iti, im, progovoriti, besediti, reči.

R.

- Rakita, e, ž. vrsta vrbe, *Salix caprea*, Bandweide (Rakitnik, vas pri Postojni!).
Razgran-ati se, am, (od grana = veja) pognati veje, razvejati, razprostrti, razmrežati se.
Ročišče, a, kraj i čas skupa, skup, zbor, zbirališče.
Rojte, —, ž. *mm.* čipke, franže.

S.

- Samko, a, Samo; osnovatelj i car prve slovenske države v prvej polovini sedmega veka; vojeval je proti Frugov i Obrov.
Sejka, e, ž. sestrice.
Sèn, i, ž. senca, duša, duh.
Skot, a, *m.* živinski porod, žival, zver.
Smilje, a, *sr.* *Gnapharium arenarium* L., Sandruhrkraut.
Spašenje, a, *sr.* reščitev, reščenje.
Steg, a, *m.* grb, znamenje na drogu, zastava, Standarte.
Stolpanica, e, ž. pri drevnih Slovenih (pri Srbih še danes) gospodinja, domačica.
Strava, e, ž. pri drevnih Slovenih posmrten obed; pri Srbih še danes «dača».
Struja, e, ž. tok, vrva.
Sveženj, a, *m.* zavežljaj, zavoj, zvitek, vozelj, spona.

Š.

- Škipetar, ja, *m.* Arbanas, Albanec, Arnaut.

T.

- Tamjan, a, *m.* kadivo.
Treper-iti, im, mrgoleti, lebdeti, brleti, plapoleti, utripati.

Trogir, ja, *m.* dreven grad na zapad od Špljeta, italijanski Trau.

Trsten, a, *m.* dreven grad na sever od Dubrovnika, italijanski Canossa.

U.

Ucinj, a, *m.* dreven grad v Črnej gori, italijan. Dulcigno.

Ugled, a, *m.* čast, pošta, štovanje, uvaženosť, blagorodnosť.

Urnebes, a, *m.* ropot, vrišč, krik, vpitje, razgrajanje.

Urok, a, *m.* (od uročiti = zareči) zagovarjanje, zareka, vražanje, vraža.

Usmotr-iti, im, zagledati, uzreti, zapaziti, vočiti.

Utvorina, e, *š.* utvora, pošast, spaka.

V.

Verjenik, a, *m.* ženin, zaročnik.

Verjenica, e, *š.* nevesta, zaročnica.

Vid-ati, am, celiti, zdraviti, lečiti.

Videm, a, *m.* mesto v Italiji, Udine; v okolici še danes živi 30.000 Slovencev.

Vidik, a, *m.* vidno mesto.

Vidovit, a, o, kdor več ve i bolje je sreče, nego drugi; občuje z Vilami.

Vlastelin, a, *m.* množina vlastela, e, plemič fevdalnih slovenskih držav.

Vogastograd, a, *m.* dreven grad tam nekje, kjer je sedaj Bruck an der Mur (Morava), tam Samko pobije Fruge i Obre.

Vranilje, a, *sr.* Ariganum vulgare L., Dosten.

Vrzel, i, *š.* luknja v plotu ali zidu, odprtina, lina, Lücke, Bresche, Scharte.

Vsevlad, a, *m.* veliki župan slovenski i mogočen vladar v prvej polovini šestega veka.

Vtori, a, o, drugi (Vtorek!).

Z.

Zagri-iti, im, objeti.

Zanos, a, *m.* zavzetost, zamaknjenost, navdušenost.

Zaranki, ov, *m. mn.* čas pred mrakom, zaton.

Zavet, a, *m.* obljuba, oporoka, zakon, zarok.

Zavičaj, a, *m.* ožja domovina, postojbina.

Zova, e, *ž.* *Syringa vulgaris* L., liljak, Flieder.

Ž.

Živopisati, šem, slikati.

Žolt, a, o, rumen (rumen je prav za prav «orange»,
gelb je pa žolt).

Bajeslovni imenik.

Opomba. Dobro vem, da so strokovnjaki iz kataloga kritične vede izbrisali dokaj bajeslovnih likov, ki so v ovem imeniku navedeni; ali to meni nij moglo dati povoda, da te like opustim v delu, ki želi podati pesniško sliko, a nikakor ne eksaktne raziskave. Kaj se nas tiče, da-li je koji lik zares iz poganskega izvora, ali si ga je pa narod pozneje ustvaril? Dosti, da si ga zamišlja, o njem pripoveda i peva, a sim ter tje še celo vanj veruje! Beležim dakle čisto kratko i nekritično. Vzel sem te podobe deloma iz lastnih spominov domačih, deloma sem zanje pozneje izvedel med Srbi i Hrvati, deloma sem se pa poslužil del dr. Gregorja Kreka, J. Hanuša i S. M. Milojeviča.

Besi — zlobna božanstva v obče, človeku sovražna; vladajo pozimi.

Besomar — zlobno božanstvo; bližje obeležje neznano.

Brodarice — (tudi Rusaljke) zlobne Vile, bavijo se ob potokih, rekah i ob morju, i prebivajo v steklenih gradovih pod vodo.

Cvetana — menda isto, kar Devana; boginja rodovitnosti, rastljin i cvetic.

Čatež — blag lik; pol človek, pol kozel; živi v gozdu i rad pomaga.

Čojčol — priimek Morane ali Morana — boginje, bogá smrti.

Davor — bog hrabrosti, vojne i junakov.

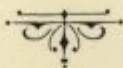

- Daždbog — personifikacija solnca, bog vsega dobrega, rodovitnosti, sreče i bogatstva.
- Devana — kar Cvetana.
- Div — tič zloslutnik z jeklenim kljunom.
- Dodola — (tudi Dodol) modifikacija Vesne; boginja rodovitnega dežja.
- Dodon — onomatopoetično ime Peruna; bog groma (a bliska ne).
- Domovoj — jeden mnogih domačih bogov; pokrovitelj doma i družine.
- Glodež — nagajljiv, dosaden škrat; gloda prelje, ako predejo čez polnoč.
- Gorovojla — imé jedne Vile planinkinje.
- Jagababa — ime jedne Poludnice; tudi tretja (zlobna) Rojenica; grda, zvita i hudobna starka.
- Judana — imé jedne Vile Brodarice (Rusaljke).
- Koleda — (tudi Koledo) personifikacija rastočega solnca, boginja (bog) zimnega solncevrata.
- Kres — (tudi Kupalo) personifikacija zrelega solnca, bog letnega solncevrata.
- Kupalo — kar Kres.
- Kurent — bog uživanja, veselja i razuzdanosti.
- Lada — (tudi Prija) modifikacija Vesne; boginja toplega pomladnega zraka, boginja lepote.
- Lelj — bog druževnosti i ljubezni.
- Leljana — sestra Leljeva; isto obeležje.
- Malik — (tudi škrat) blago bitje, živi v gozdu, donaša srečo, pokazuje zaklade.
- Marant — modifikacija Morana-e; črn pes zloslutnik; javlja smrt.
- Mira — modifikacija Morane; boginja spanja, sanj, mirú i počitka.
- Mitalo — zloben lik v podobi psa, ki živi ob vodah i dviga nevihte.
- Mora — modifikacija Morane; zla osoda.

- Morana — (tudi Moran) boginja — bog mraza, zime, otrpnelosti i smrti.
- Mrak — sluga Moranin; zloben lik, ki deco krade.
- Nav — (tudi Navje) raj, na nekem otoku nad oblaki; bivališče umrlih i nerojenih; logi i livade; večna pomlad.
- Netek — nagajljiv, dosaden škrat; požrešnež.
- Perperuša — zlobna boginja; bližje obeležje neznano.
- Perun — jeden najvišjih bogov; bog groma i bliska, tudi strel i dežja.
- Pesjani — zlobna bitja jednooka, jednonoga, kosmata, pasjeglava; ljudožerci.
- Planinkinje — blage Vile; bavijo se v planinah.
- Poludnice — zlobne Vile.
- Pozoj — zmaj; biva ob vodi i dviga nevihte.
- Premrl — človek, ki je umrl, ali nij zgnjil, marveč ponoči se vrača iz groba ter siše kri svojih sorodnikov, ki vsled tega hirajo, umirajo i tudi Premrli postanejo.
- Prov — (tudi Provid) bog prava i pravičnosti.
- Radegost — bog družbe, prijateljstva i gostoljubja.
- Ravijojla — ime jedne Vile Planinkinje.
- Rojenice — (tudi Sojenice) ženska božanstva, tri sestre (dve blage: Zlatababa i še jedna, i jedna zlobna: Jagababa) sodijo otrokom osodo.
- Rusaljke — kar Brodarice.
- Stribog — zloben bog; bog vetra i viharja, nevihte i nesreč; uničitelj blagostanja.
- Svarog — za Triglavom najvišji bog; stvarnik zemlje i neba; bog nebes, solnca i svetlobe.
- Svetovid — bog zraka i štirih letnih časov.
- Škrat — kar Malik.
- Tatman — zloben lik; povoden mož; krade dekleta.
- Torklja — dosaden ženski lik; zamotava predivo na kolovratu.
- Trdoglav — zloben lik, demon zime.

- Triglav — bog nad bogovi, izvor vsega, kralj vesoljnosti.
 Trjas — (menda kar Trojan) zlobno božanstvo; bog groze i strahu.
 Uris — personifikacija osode.
 Usod — bog osode; soditelj.
 Ved — neprijazno bitje; dela solnčni mrak.
 Veles — modifikacija Daždboga; bog živine, čred i pastirjev.
 Vesna — personifikacija budeče se prirode; boginja življenja i pomladi, svetlobe i pomladnih ravnodnevnic.
 Veščice — čarovnice, čarodejnice.
 Vetrogonja — bitje, ki odganja oblake; dela lepo ali grdo vreme; tudi točo.
 Vidarice — Vile, ki vidajo (lečijo, zdravijo).
 Vodan — zloben bog povoden.
 Volkodlak — umrl človek v podobi volka; tudi kar Premrl.
 Zagorkinje — blage Vile; bivajo po logih i ravninah.
 Zduha — umrl, ali pa tudi živ človek, ki se je bogovom prikupil; z bogovi občuje, donosi srečo, tudi je vetrogonja.
 Živana — menda modifikacija Vesne; boginja življenja.

Tiskovni pogreški.

Stran	kítica	vrsta	namesto	čitaj:
21	1	1	Cesto	Često
35	1	1	Zivi	Živi
131	4	4	bože	boža.